

# Delavska enotnost

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik  
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 31. oktober 1986

številka 43, letnik 45, cena 65 dinarjev

## PREDAHA SI NE MOREMO PRIVOŠČITI

Zdi se, da so si vodstva družbenopolitičnih organizacij na vseh ravneh po kongresih vzela malce predaha. Toda vse kaže, da je bil ta le navidezen. Šlo je za notranje mobiliziranje, za dogovarjanje o tem, kako kongresne usmeritve spraviti v življenje in kako se sprijeti z vsem tistim v naši družbi, kar krni razvoj.

Današnja politična scena kaže, da so ta »predah« poskušale izrabiti samoupravljajo in socializmu nenaklonjene sile, ki sicer že dolgo rovarijo v kalnem ter s pozicij meščanske desnice, nacionalizma in dogmatskega birokratizma ponujajo svoje rešitve za razvoj jugoslovanske družbene skupnosti. Nestrpnost, preštevanje, pretiravanje z ogroženostjo in neenakopravnostjo so tista gesla njihove politične indoktrinacije, ki morda delujejo na najbolj občutljive točke človeškega razsojanja, vendar na plodna tla očitno ne morejo pasti. Nosilci takšnih idej in rešitev pa so se krepko uštelili. V vseh republikah in pokrajinah so po kongresih nastale nove razmere, spodbujene ravno z dogovori o sprejemljivih poteh gospodarskega in družbenega razvoja sploh. Alternative samoupravnih socialističnih ureditvi in njenemu političnemu sistemu, kot sta ga oblikovala Tito in Kardelj, ni. Takšen je železni dogovor delavskega razreda in njegovih organiziranih političnih sil, in prav ta dogovor dokazuje, da revolucija ni bila ukana in da je tudi nismo izdali. Naj bo to pisem različnih memorandumov vseč ali ne – razvijati moramo politični sistem socialističnega samoupravljanja, hkrati pa v njem spreminjati vse, kar onemogoča ali ovira razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, v katerih bodo združeni delavci v resnici odločali o razširjeni reprodukciji.

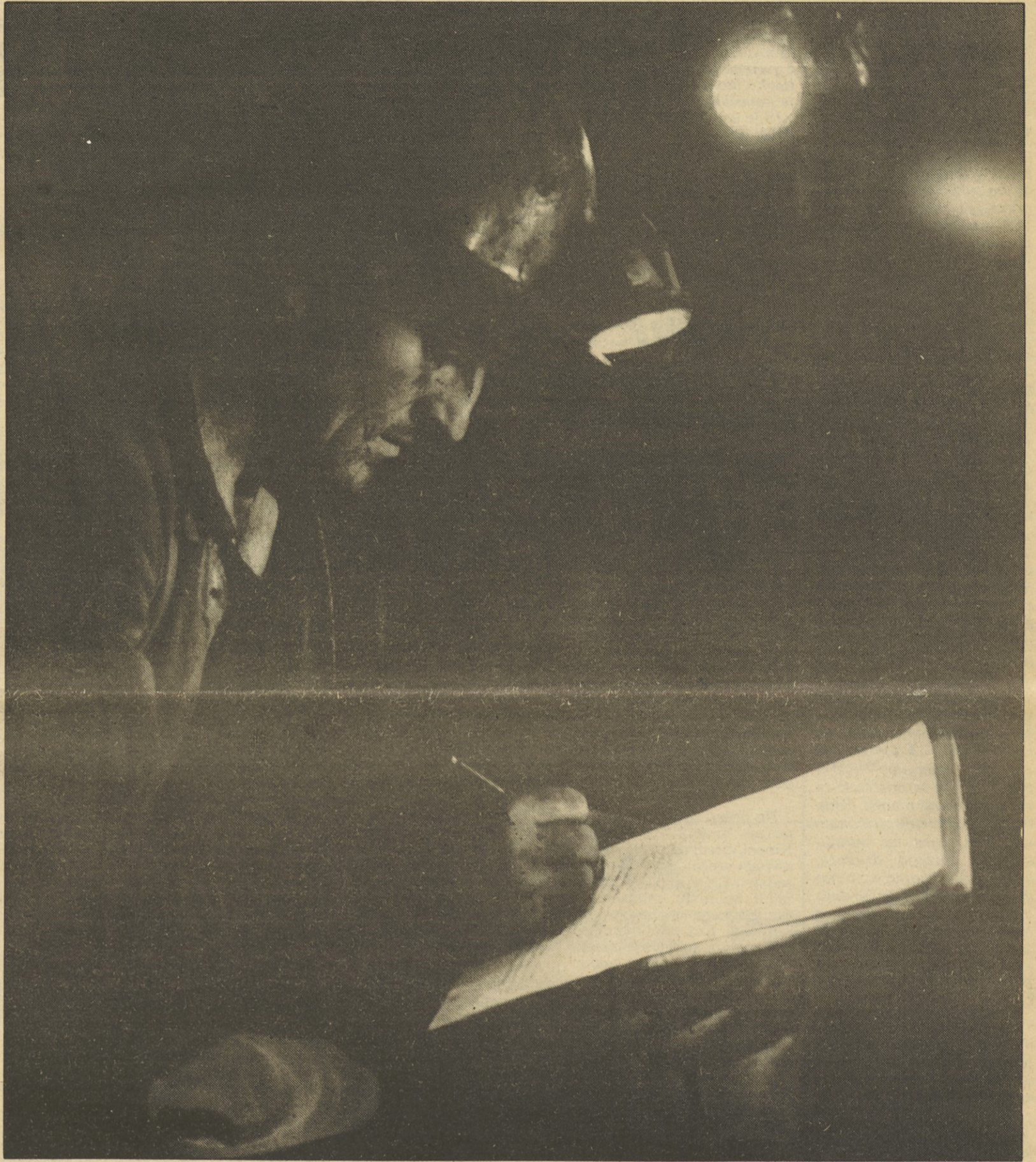
Intenzivna politična bitka za dograjevanje sistema se je začela. Kot po tekočem traku prihajajo iz ustreznih družbenih organov predlogi za spremembe gospodarskega sistema, in kot na dlani je, da se spoznanje o politiki opiranja na lastne moči prebija v družbeno prakso. Zveza komunistov se je spopadla tudi z na videz »veličastnimi« institucijami v naši družbi, za katerih pročelji se skriva precej protisamoupravnega in protisocialističnega. Idejni spopad z nosilci takšnih razmišljanj v srbski akademiji znanosti in umetnosti je dokaz okrepljene moči zveze komunistov v tej republiki in zagotovilo, da bo njen novi slog dela znal »pomesti« z vsem tistim, kar je nacionalistično, ozkosrčno, in tudi z drugimi težnjami, ki so sprte z logiko našega družbenega razvoja. Takšen boj bijejo tudi v drugih republikah, pa čeprav se zavedamo, da ne bo zmeraj premočrten in da se bodo tu in tam pojavljale tudi zagozde v razvoju.

Najvišja jugoslovanska organa – predsedstvi SFRJ in CK ZKJ – sta na četrtkovi seji opozorila, da tudi neodločnost socialističnih subjektivnih sil opogumlja in spodbuja protisocialistične sile. Poudarjata potrebo po hitrejšem premagovanju težkih gospodarskih razmer, po enotnosti pri izpolnjevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. V razčlembi temeljnih značilnosti politično varnostnih razmer v naši družbi kažeta na bistvene vzroke za delovanje protisocialističnih in protisamoupravnih sil ter zavezujeta k spopadu z njimi. Bitka se je začela, demokratično in v slogu s »knjigo nad knjigo«, kar je brzokone za sedanjí družbeni trenutek prava pozicija v spopadu z vsem, kar sili nazaj in kliče po drugačnih sredstvih, ki ne spadajo med orožje demokratičnih političnih spopadov.

Marjan Horvat

V SINDIKALNEM POROČEVALCU

5. seja RS ZSS



Slika: Lojze Ojsteršek

## LAŽNI VITEZ NA BELEM KONJU

Val podražitev, ki je in še bo te dni preplaval deželo, je nov dokaz, da zvezna administracija nima v rokah nobenega učinkovitega »orožja« zoper inflacijo, pa naj se z nasprotno trditvijo še tako hvali. Zahteve gospodarstva po novih, višjih cenah in podražitve zato niso ne »trmaste« niti se nad njimi ni treba »zgražati« (kot je moč te dni slišati v javnosti). Nove cene so samo odraz, posledica naših družbenoekonomskih odnosov. Ker se ti še lep čas ne bodo izboljšali, je zaman tudi vsako zmerjanje in kritiziranje tistih, ki takšne razmere kar najbolj izrabljajo sebi v prid.

Zakaj naj bi se zgražali nad IMV, ki hoče nekatere nadomestne dele za avtomobile podražiti skoraj osemkrat? Tovarna, ki izdelava na leto okoli 30.000 osebnih avtomobilov, mora imeti zelo visoke cene, da lahko

od tako majhne proizvodnje živi. Kajpak delavci v takšni tovarni (enako velja za TAS z letno proizvodnjo 18.000 vozil in za Crveno zastavo, čeprav izdelava približno desetkrat več vozil kakor TAS) niso krivi, če jim družbeno-ekonomske razmere dovoljujejo, da lahko živijo od tako malo dela. Dokler bodo njihovi izdelki iskani na trgu (ker ne le da ni boljših, ampak konkurenčnih izdelkov kratkomalo ni!) in dokler bodo razmere to dovoljevale, bodo delavci v omenjenih in drugih tovarnah, ki se jim godi enako, pač rajše postavljali visoke cene (pa čeprav ob prisilni 120 dnevni zamrznitvi), kot iskali druge, družbeno bolj upravičene in smotne načine pridobivanja dohodka.

Dokaz je to, da vlada nima nobenih učinkovitih sredstev zoper rast cen, je tudi

omenjeno ščuvanje javnosti zoper tiste, ki želijo za nekatere povečati cene (takih je menda 499 od 2600, kolikor jih je terjalo višje cene. To ščuvanje izvira tudi iz zveznega zavoda za cene. Nekateri kolektivi so postali sovražniki stabilizacije, samoupravljanja, države . . . , tako bi lahko razumeli vik in krik, ki se je dvignil ob podražitvah njihovih izdelkov. Zvezna vlada pa bo zdaj dobri vitez, ki bo z novimi ukrepi posekal cenovnega zmaja. Kajpak tako enostavnih rešitev zapletenega vozila, kot je naša ekonomska politika, v resnici ni in zato se vlada zaman pridruša, da bo s svojimi ukrepi ukrotila divjanje cen. Za ta uspeh bo treba že nekaj drugega kot zamrzovanje cen za nekaj mesecev, odvzemanje pravice do posojil, zapor za vodilne . . .

Navsezadnje – zakaj ne bi vlada za spremembo cene spustila povsem z vajeti (razen tistih cen, ki jih mora res imeti v rokah)? Pa naj se vidi, katere izdelke bo trg sprejel, katere pa zavrnil. Morda bi tak ukrep vladi prinesel hitreje več uspeha, kot dosedanji križarski pohodi zoper slabosti našega družbenoekonomskega sistema.

Boris Rugelj

## Za revne elektrika zastonj

Novinarji Televizije Novi Sad so jugoslovansko javnost obvestili o pobudi Elektrogospodarstva Srbije, da bo le-to oprostilo plačila porabljene električne energije vse socialno ogrožene občane.

Vest v teh težkih časih zelo odmeva. Najprej zato, ker gre za gesto, ki jo v nekaterih okoljih na tihem že uveljavljamo, saj v javnost od tu in tam pride kakšna vest, kako na tisoče občanov ne plačuje porabljene energije, drugi ne stanarine ali vodarine in drugih dajatev.

Iz omenjenega sporočila javnosti gre pri Elektrogospodarstvu Srbije v resnici za približno pet odstotkov občanov, torej za komaj omembe vredno število (ob dejstvu, da mnogi prizadeti že dejansko ne plačujejo elektrike) in da ta strošek ne ogroža njihovega gospodarjenja.

Poznavalci naših razmer vedo povedati, da naše elektrogospodarstvo »izgubi« na leto okrog 13 odstotkov električne energije. V razvitem svetu je ta odstotek za več kot petkrat manjši. Toda četudi pustimo ob strani razviti svet, kjer na porabo energije gledajo drugače, kot mi, ne moremo mimo dejstva, da v pretežnem delu države občinstvo porabo električne energije le plačuje. Še več, v Sloveniji je plačilo porabljene električne energije že močno ogrozilo socialno varnost večjega števila občanov, kot denimo na območju Elektrogospodarstva Srbije tudi zato, ker ti občani plačujejo električno energijo precej dražje.

Po drugi strani pa je v zraku prav zdaj ponovna podražitev električne energije. V elektrogospodarstvu trdijo in uspešno dokazujejo, da so viri te energije zvečine izrabljeni, da ni denarja za nove gradnje, da so stroški distribucije mnogo večji od priznanih, da – to pa je znano – ima elektrogospodarstvo velikanske izgube.

Tako je vest o odpravi plačila porabljene energije v Elektrogospodarstvu Srbije izgubila socialno noto in dobila politični pomen, in sicer tembolj, če bodo Elektrogospodarstvu Srbije sledili še drugi imetniki virov energije, surovin. Če bodo, denimo, v naši žitnici opustili plačilo kruha, v Majdanpeku začeli delavcem zastonj deliti zlato, v Dalmaciji na stežaj odpirati hotelska vrata, v Kragujevcu stoenke ali...

Janez Sever

## STABILIZACIJSKO POVEČANJE ZVEZNEGA PRORAČUNA

V zvezni skupščini (v zboru republik in pokrajin) so sprejeli zahtevo zveznega izvršnega sveta po povečanju zveznega proračuna za toliko, kolikor se je letos inflacija povečala nad načrtovano. ZIS je uspel prepričati delegate, da je s predlogom za povečanje proračuna ravnal zelo stabilizacijsko, saj za to menda ne bo gospodarstvo bolj obremenjeno kot doslej, saj se je delež zveznega proračuna v narodnem dohodku Jugoslavije povečal samo za dve stotinki odstotka.

Kajpak so delegati tudi tokrat popustili znanemu šarmu zvezne vlade, s katerim zna prepričati (nekateri bi temu dejali pritisk), pa čeprav nima v rokah pravih argumentov. Ne drži namreč noben od omenjenih razlogov vlade: novi izdatki za proračun bodo dodatno obremenili gospodarstvo (nemara tudi občane, saj v nekaterih republikah odkrito napovedujejo zbiranje svojega deleža pri dodatnem polnjenju zvezne vreče z novimi prometnimi davki;

prav tako ne drži, da zvezni proračun ni večji (glede na delež v narodnem dohodku), kot je bil. Ob podatku, da je bil sprva načrtovani proračun (1104,4 milijarde din) 6,63 odstotka narodnega dohodka, smo izračunali, da povišanje za 275,6 milijarde ne zavzame samo 2 stotinki odstotka narodnega dohodka, ampak kar 1,65 odstotka. S tem pa se povečujejo tudi pravice, ki jih imajo – z zakonom zagotovljene – uporabniki proračuna.

B. R.

## ZAMERA »NEKDANJEMU MINISTRU ZA KULTURO«

V izčrpnih in informativnih, vendar (pre)pozni televizijski kroniki Borštnikovega srečanja smo minuli teden (vsaj mi) prvič zvedeli za »zaklonišče«, težave graditeljev mariborskega gledališča. Branko Gombač je povedal, da bodo pod novo dvorano gledališča, katere zidava je že tako odmaknjena na začetek devetdesetih let, iz »kulturnih« sredstev, morali najprej postaviti zaklonišče za okoliške krajanje.

Ne dolgo za tem je to ponovno omenil dr. Matjaž Kmecl, predsednik Borštnikovega srečanja, član predsedstva CK ZKS in v prejšnjem mandatu predsednik republiškega komiteja za kulturo. Kot »nekdanjega ministra za kulturo« ga tudi danes še radi predstavljajo.

Najbrž zato, ker je to dolžnost zelo uspešno opravljal in je brez dlake na jeziku, obenem pa s kleno in jasno slovensko besedo znal stvari

postaviti na pravo mesto. Tudi takrat, ko ni šlo le za »ljubeznivosti«.

Zato nas preseneča, da je tokrat ostal le na pol poti. Vsaj zdi se tako. V svojem »Premišljevalnem pismu ob kulturnem testamentu Bojana Štiha« našteva (sam pravi, da na hitrico, in razumemo ga) temeljne »okvare« v kulturi. V tem spisu v sobotni prilogi Dnevnika pravi: »...vojaški birokrati so menda prisilili graditelje mariborskega gledališča, da po njim zidajo atomsko zaklonišče za krajevno skupnost – vse iz kulturnega dinarja, ne da bi kaj primaknili zraven (20 starih milijard, in ob zaklonišču, ki za potrebe gledališča že je)«...

Marsikatero nejasnost in subjektivno »resnico« nam je dr. Kmecl pomagal razjasniti in postaviti tja, kamor spada, zato nas čudi, da je v tem primeru ostal nedorečen in ni bolj udaril po mizi.

Igor Žitnik

## POVZEMAMO

## NAPAKE REPUBLIŠKE, DENAR ZVEZNI

Najnovejši predlog, naj pri pokrivanju škode zaradi zgrešenega vlaganja Makedonije v Feni sodeluje vsa jugoslovanska skupnost, je za zdaj brez primere, ugotavlja Vjesnik in se sprašuje, ali lahko postane navada. Solidarnost v državi sicer ni bila nikoli vprašljiva, vendar je vprašanje, ali je treba v takšnih primerih igrati na to karto ter navajati, da se predlog zveze vlade o pokrivanju škode opira na solidarnostno pomoč. Toda že po prvih komentarjih, sicer neuradnih, je čutiti grenak priokus takšnih zamisli.

Republike in pokrajini, pravi Vjesnik, morajo razvijati občutek lastne odgovornosti za napake, zlasti še, če so jih naredile na svojo pest. Ustavno pooblastilo, po katerem so republike in pokrajini odgovorne za lastni razvoj, to jasno pove, čeprav ga v praksi razumejo tako, da lahko vsak dela, kar hoče, ko pa je treba plačati račun, ga pošljejo v skupno blagajno. Feni je tipičen primer, ki lahko potegne za sabo tudi druge, meni Vjesnik.

## naša žena

## KDO SE OTEPA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Na skupščini Andragoškega društva Slovenije so ugotavljali, da so v zadnjem času sprožili veliko akcij, ki so pripomogle, da smo se v družbi začeli mnogo bolj zavesti pomena izobraževanja odraslih za dolgoročni družbeni razvoj. Pravočasno so se vključili tudi v pripravo dolgoročnega in srednjeročnega programa razvoja SR Slovenije. V obeh listinah je ustrezno zastopano izobraževanje odraslih, kar daje dobre možnosti za obravnavanje izobraževanja odraslih v kratkoročnih načrtih in načrtih za določena področja dejavnosti (izobra-

ževanje) ter v občinskih načrtih.

Nerešeno pa ostaja sistemsko financiranje izobraževanja odraslih. Glede na njegov pomen je povsem očitno, da ga ne moremo prepustiti samo neposredni svobodni menjavi dela. Zato so bili na skupščini ogorčeni, ker se je neznanu kje (morda v predalih strokovne službe republiške izobraževalne skupnosti?) izgubilo njihovo dopolnilo programa izobraževalnih skupnosti. Gre za predlog, ki ga je podprl tudi svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL. Ne le podprl, tudi v

svoje predloge ga je vključil, njegov predstavnik ga je zagovarjal na skupščini republiške izobraževalne skupnosti, ugovarjal pa mu ni nihče.

In predlog sploh ne zahteva denarja, temveč le, da v enem letu preučijo poti za ureditev financiranja izobraževanja odraslih ter da se potem to ustrezno vključi v srednjeročne družbene načrte. Andragoški delavci so pripravljeni pomagati, toda tisti, ki imajo škarje in platno v svojih rokah, se izobraževanja odraslih očitno otepajo.

I. Ž.

## NISO NEOBVEŠČENI SAMO NOVINARJI

Kot marsikdo v naši družbi so tudi novinarji pogosto med dvema ognjema. Z njihovim delom so nezadovoljni bralci oziroma poslušalci, pa tudi tisti, o katerih je govor. Nezadovoljna z delom novinarjev, ki spremljajo naše turistično gospodarstvo, je med drugim tudi Bogomila Mitič, predsednica republiškega komiteja za turizem in gostinstvo. Meni, da gre za enostransko poročanje, za katerega je značilno napihovanje slabosti, kar

pripisuje predvsem pomanjkljivim informacijam, ki jih imajo novinarji.

No, bo že kako. Sicer pa, kako naj bi bili turistični novinarji dobro obveščeni, če to ne uspe niti našemu prvemu človeku v turizmu. Bogomila Mitič je namreč pred dnevi na sestanku v Lipici nejevoljno našela, česa vse njen komite ne ve. Preprosto zato, je dejala, ker mu drugi organi informacij ne posredujejo več kot v prejšnjih letih. Letošnji novi si-

stem informiranja je po njenih besedah privedel do tega, da »ne vemo, kaj se dogaja v menjalnicah, kaj je s turističnimi čeki Narodne banke in podobno«.

Ob tem so te dni nekatera sredstva javnega obveščanja namigovala, da gre pri vsej stvari morda za korak naprej v obveščanju, seveda v smislu demokratizacije. Čemu bi bili »neobveščeni« samo navadni ljudje, ministri pa ne?

A. U.

Zdravko Kaltnekar

## SKRAJŠEVANJE DELOVNEGA IN PODALJŠEVANJE OBRATOVALNEGA ČASA

cena 1.980 din

Knjiga je izšla v zbirki Knjižnica Sindikati. Naročite jo lahko na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Celovška 43.



Zvezna vlada je predstavila resolucijo 87 in napovedala spremembe v gospodarski politiki v prid ekonomske logike

# KAKO VROČA BO JUHA...

Vprašanje je, ali bo uveljavljanje ekonomskih zakonitosti in realnih dohodkovnih kategorij uspelo v tej meri, kot obljublja ZIS, saj utegnejo spremembe povzročiti, vsaj v začetku, hude gospodarske in socialne težave.

Čeprav smo v gospodarski politiki vajeni nenadnih in nepričakovanih obratov, je napoved gospodarskih ukrepov, ki jo je na zasedanju zborov zvezne skupščine sredi minulega tedna dal podpredsednik ZIS Miloš Milosavljevič, presegla vsa pričakovanja. Napovedi – recimo jim raje obljube – so tako velike, napovedane spremembe v gospodarski politiki tako drzne, da vladi v prvem trenutku ni mogoče reči drugega kot: »Bravo! Predsednik Mikulič in zvezni izvršni svet sta držala na začetku svojega mandata dano obljubo, da bosta v gospodarski politiki uvedla temeljit zasak v prid uveljavljanju ekonomskih zakonitosti.« Vprašanje je le, ali bo-

trebni, zmanjšalo pa število onih, ki bodo sposobni politični vrečo, iz katere naj bi delili pomoč.

## Kako globoke bodo spremembe

Da ne bo pomote: takšen preobrat v gospodarski politiki, kakršnega zdaj obljublja ZIS, smo podpirali že vseskozi, tudi v času prejšnje vlade. Tudi zdaj smo prepričani, da je nujno potreben. Toda ker smo z njim v Jugoslaviji tako dolgo odlašali (vlada Milke Planinc se je dobro zavedala socialnih in tudi političnih težav, ki bi jih povzročilo spreminjanje razmerij moči v odločanju o delitvi družbenega kolača),

ustave: po mnenju nekaterih poznavalcev namreč gre le za kozmetiko, ki ne bo ničesar bistveno spremenila v prid večjega odločanja delavcev. Če v temeljnih sistemskih aktih ne bomo uzakonili večjega vpliva delavcev na pogoje pridobivanja dohodka in še zlasti na njegovo razporejanje, bodo tudi spremembe gospodarske politike sila težko uresničljive.

Poglejmo, kakšne spremembe v gospodarski politiki obljublja zvezna vlada. Ta trdi, da bo uveljavila stvarno prikazovanje celotnega prihodka in dohodka, združeno delo pa bo dolžno najprej poskrbeti za enostavno reprodukcijo, kar bo ostalo, pa razdeliti med porabo in akumulacijo. Zaloge in osnovna sredstva bodo vrednotili s tekočimi cenami. Davčnih in drugih obveznosti ne bo mogoče izpolnjevati na ško-

lotnem prihodku in dohodku uvedel pomembne pozitivne spremembe pri razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Osebnih dohodki naj bi bili iz dveh delov, na podlagi tekočega dela in gospodarjenja z družbenimi sredstvi (minulega dela). Ker naj bi s tekočim delom osebnega dohodka izpolnjevali samo tiste obveznosti, ki se nanašajo na socialno varnost delavcev, bo treba prilagoditi tudi davčni sistem, davčno politiko in politiko prispevkov. Celotno področje porabe bo temeljilo na realnejšem dohodku, finansiranje skupnih potreb, ki niso ustavna obveznost, pa bo povsem prepuščeno svobodni menjavi dela. Hkrati vlada napoveduje konec socializaciji izgov, kar naj bi omogočile spremembe v zakonu o sanaciji in ukinitvi organizacij združenega dela. Sklade skupnih rezerv gospodarstva naj bi porabili za prekvalifikacijo delavcev ukinjenih odzov in za zajamčene osebne dohdoke. Da ne bi nerazviti preveč občutili uveljavljanja realnih ekonomskih kategorij, ki pa morajo biti za vso Jugoslavijo enake, bo ZIS pripravil posebne ukrepe, ki bodo olajšali odpravo nelikvidnosti gospodarstva nerazvitih republik in Kosova.

Kot smo menili, se bo moral spremembam v sistemu

celotnega prihodka in dohodka prilagoditi tudi davčni sistem. Spremenila se bo osnova, stopnje obdavčenja dohodka ozdov pa bodo zelo progresivne. Vlada zatrjuje, da bo realneje obdavčila tudi dohodke, ki niso plod dela, in najavlja večjo učinkovitost davčnih služb. Žal pa pomembnejših sprememb v sistemu družbenega nadzora nad cenami ne bo. Uveljavile naj bi se svetovne cene – kako, še ni jasno – prav tako pa si bo ZIS zagotovil pravico, da bo dajal soglasje ob sprejemanju skupnih prvin oblikovanja cen v vseh dejavnostih.

Na koncu je Milosavljevič napovedal še spremembe v posojilno-denarni politiki v prid popolne finančne discipline. Banke bodo bolj odgovorne za uveljavljanje posojilne politike in lastno likvidnost. Obresti naj bi bile realno pozitivne, posojilne nesposobne organizacije naj ne bi dobivale več posojil in ZIS namerava zatreči tako imenovano sivo emisijo denarja.

## Strah pred realnimi ekonomskimi dejavniki

Tako pravi ZIS o bodoči gospodarski politiki. Vprid naši trditvi, da bo vse to težko uveljaviti v napovedani ostrini samo naslednji, sicer nepreverjeni podatek: če bi uveljavili realne ekonomske dejavnike, realni dohodek, bi celo v Sloveniji komajda imeli kako organizacijo združenega dela, ki letos ne bi imela izgubo...

Hkrati so delegati v zvezni skupščini poslušali tudi Janeza Zemljariča, drugega podpredsednika ZIS, ki je razložil osnutek resolucije o družbenoekonomskem razvoju za prihodnje leto. Povzemamo samo stopnje rasti

osnovnih gospodarskih kazalcev: družbeni proizvod naj bi se povečal najmanj za 3,5 odstotka. Da bi to dosegli, bi morali industrijsko proizvodnjo povečati za 4 odstotke, kmetijsko za 3, izvoz blaga in storitev za 5 odstotkov (na konvertibilnem območju za 6), uvoz pa za 4 odstotke. Zaposlili naj bi za 2,3 odstotka več delavcev, tako da bi se storilnost povečala za 1,3 odstotka.

Računamo, da so strokovne službe ZIS že uskladile resolucijske napovedi s predvidenimi spremembami v gospodarski politiki in da bomo kljub zaostrenim pogojem gospodarjenja dosegli cilje pri rasti družbenega proizvoda. Toda ker uveljavljanje realnih gospodarskih kategorij utegne (po Milosavljevičevi napovedi) zmanjšati celotni prihodek za okoli 3 odstotke, dohodek celo za 8, je vprašanje, ali bodo olajšave gospodarstva (obveznosti iz dohodka ter splošna in skupna poraba naj bi se zmanjšali za 4 odstotke) ter povečanje akumulacije in skupnih sredstev za reprodukcijo gospodarstva nadomestile vse, kar bo združeno delo (in družbeni ter osebni standard) »izgubilo«. Resda vseh napovedanih gospodarskih sprememb ne bo mogoče uveljaviti že v začetku prihodnjega leta (nekateri zahtevajo spremembe zakona o združenem delu in celo ustave). Toda kljub temu bodo pogoji gospodarjenja tako zaostreni (tudi v razmerami na svetovnem trgu), da se nam resolucijske napovedi zdijo zelo smeje. Vendar želimo, da bi jih uresničili, kot želi mo ZIS, da bi uveljavil napovedane spremembe gospodarske politike tako, kot je o njih delegatom združenega dela pripovedoval podpredsednik ZIS Miloš Milosavljevič.

Boris Rugelj



mo juho, ki jo ZIS kuha, morali jesti tako vročo, kot napovedujejo. Vajeni smo, da se zlasti juha iz besed in obljub temeljito ohladi, preden pride na mizo.

Dvom o stvarnosti obljub in napovedi ZIS je dokaj upravičen, ko pa bi si zaradi njih vsaj prihodnje leto in še kakšno kasneje socialne razmere morebiti poslabšale do ravnih množičnih socialnih, nemara pa tudi političnih nemirov. Pri tem bodo prizadeti tudi razviti deli gospodarstva in družbenopolitične skupnosti, pri čemer se bo povečal krog tistih, ki bodo družbene pomoči po-

smo zdaj v dejansko mnogo težjem položaju kot pred petimi leti. Tako bodo gospodarske in socialne posledice dosti hujše in tudi odpraviti jih ne bo mogoče tako hitro, kot bi jih lahko na začetku prizadevanj za stabilizacijo. Zaradi tega se hkrati, ko pozdravljamo voljo zvezne vlade, da vpelje nujno potrebne spremembe, bojimo, da spričo nakopičenih težav nove gospodarske politike ne bo mogla uveljaviti do te mere, kot bi bilo dobro za stabilizacijo.

Bega pa nas tudi ocena predlaganih sprememb zakona o združenem delu in

do teh sredstev, ampak samo z novo vrednostjo in še to le do njenega obsega. Prezgodnja dohodka, dosežena na ta način, bo temeljito v korist reprodukcijske sposobnosti gospodarstva (ta sredstva naj bi se povečala dvainpolkrat), hkrati pa bo to temelj uveljavitve nekaterih drugih realnejših ekonomskih kategorij.

Amortizacijske stopnje se bodo ustrezno povečale, prav tako pa v bodoče ne bi bilo mogoče z amortizacijo popravljati finančnih rezultatov. ZIS meni, da bo s spremembami zakona o ce-

# OGLEDALCE, OGLEDALCE, POVEJ

»Se je res motil Cankar s svojim pojmovanjem Slovencev, češ da so za hlapce rojeni, za hlapce vzgojeni?« Tako se je spraševal dr. Peter Jambrek na letošnjih Zihherlovih dnevih, ki so potekali v znamenju obsežne raziskave socialne sestave sodobne jugoslovanske družbe in 25. obletnice fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. Raziskava je namreč pokazala, da se skoraj polovica anketiranih Slovencev s svojim neopredeljevanjem do določenih vprašanj uvršča v tako imenovano »molčečo večino«, pri kateri je opaziti pasivnost, odtujenost in apatičnost.

Raziskava javnega mnenja je kot tisto pravljico ogleдалce, ki si ga kraljica – oziroma družba – postavlja pred lice in ga zaslišuje, da bi videla, kakšna je. Odgovori tega ogleдалca so lahko tudi neprijetni in nekaj takšnih je bilo slišati tudi na Zihherlovih dnevih.

Tako smo zvedeli, da bi po izsledkih raziskave lahko razdelili Slovence na nekakšno desno in levo strujo oziroma na klerikalno in liberalno. Desna povzdiguje tradicionalne vrednote, to je delo, disciplino, varčnost,

avtoritaren nadzor nad pojavi in ljudmi, ki niso v skladu z veljavnim modelom vedenja. Leva struja pa teži k funkcionalizaciji in racionalizaciji sistema oziroma v svoji radikalni različici k demokraciji in strukturnim spremembam. Kar dve tretjini anketiranih Slovencev sta z vidika sistema oziroma vladajoče ureditve lojalni in disciplinirani.

Do podobnih ugotovitev se je dokopal tudi Vojko Antončič, ki je dejal, da je za naš sistem značilna določena socialna varnost in majhna svoboda. Po njegovih izsledkih smo se Slovenci pripravljani v znatni meri odpovedati svobodi na račun varnosti. Obeta se nam, da bo slovenska družba po eni strani ob koncu stoletja zelo stabilna, po drugi pa konservativna.

Veliko pozornost je zbudil tudi hrvaški sociolog dr. Josip Županov, ki je govoril o raziskavi izpred štirih let, posvečeni povezavi med vladajočo elito in fizičnim delavstvom. Gre za povezavo med neenakimi, v kateri elita štiti delavstvo tako, da mu zagotavlja minimalni dohodek in velike socialne pravice, delavstvo s svojimi oblačili zgodovinskega de-

lavskega razreda pa zagotavlja eliti njeno družbeno zakonitost oziroma oblast.

Ta povezava je temelj družbenega sistema in cementira nespremenjene razmere. Po mnenju dr. Županova bo to trajalo vse dotlej, dokler se v tej povezavi kaj ne bo zgodilo – recimo to, da bo elita moči sklenila zavezništvo z elito znanja, kot se je pripetilo že na Zahodu. A pri nas se zdi to malo verjetno, vsaj za zdaj.

Do sprememb bi lahko prišlo tudi takrat, ko bi iz te zveze izstopili sami delavci spričo udarcev, ki jih doživlja njihova življenjska raven oziroma njihova socialno-ekonomska varnost ali – kot je dejal dr. Ivan Šiber: socialni nemiri nam ne grozijo zaradi mladih brezposelnih, ampak bi postali resna nevarnost za to družbo tedaj, ko bi se znašli na cesti – zaposleni delavci...

Vse to so ugotovitve, ki silijo k razmišljanju, razčlenjevanju in pretresanju. Tega za Zihherlovih dnevih nismo doživeli – javne razprave po prikazanih raziskavah ni bilo. Kot bi se kdo zbal, da bi kraljica, če bi ji odgovori ne bili všeč, v jezi razbila ogleдалce...

Marija Frančeškin

# KARTE SO NA MIZI

Sindikati so na svoji zadnji plenarni seji ponovno pokazali karte, ki so mu dodeljene z našo politično ureditvijo. Pri tem je seveda opozoril tudi na vlogo in pogoje, ki jih morajo v zvezi s tem izpolniti drugi dejavniki, ki sindikat prevečkrat obravnavajo kot peto kolo oziroma mu naročajo le, naj uveljavlja politiko, ki nastaja v drugih organih in forumih.

Krizne gospodarske (in tudi politične) razmere je treba po besedah Miha Ravnika sprejeti kot izziv za krepitev ustavne vloge delavca, kot gospodarja rezultatov dela, pri čemer mora organiziranim delavcem pomagati tudi sindikat – njihova najširša družbenopolitična organizacija. Gre torej za odziv sindikalnih vodstev v odnosih do članstva še zlasti glede na vedno bolj pogoste in ostre kritike, ki jih članstvo naslavlja na svoja vodstva. Na drugi strani pa seveda vodstva nenehno ugotavljajo, da tako imenovana baza ni sposobna uresničiti v sindikalnih organih dogovorjene enotne politike in se bojevati za skupne interese delavskega razreda.

Sindikati se potemtakem resnično spoprijema sam s sabo in s svojimi številnimi profesionalnimi in volonterskimi aktivisti. Ker so os-



novne organizacije ogledalo celotne organizacije, bo moral najprej preseči avtomatizem pri včlanjevanju v sindikat in doseči, da se bodo delavci resnično včlanjevali v svojo razredno organizacijo. Ob tem bo seveda moral preseči tudi konformizem in oportunističnost vodstev in aktivistov, ki znajo na sestankih agitirati za splošno sprejete politične cilje, niso pa sposobni v široko razvejanih sestankarskih tokovih vključiti tudi članstva oziroma njego-

vih interesov. Verjetno je res morala priti gospodarska kriza in elementi družbene krize, kot je na tej seji dejal predsednik slovenskih sindikatov, da se je z vso silovitostjo pokazalo, kako sindikat, ki nima za sabo delavskih množic, ne more delati družbenih premikov in da tudi ni delavska organizacija.

Na drugi strani pa sindikat kot splošna politična organizacija ne more imeti

takšne avtonomnosti, da bi vodil akcije za večje plače, pokojnine, večjo socialno varnost, krajši delavnik in podobno. Sindikat je namreč vključen v družbeno ureditev tako, da je ob zahtevah, ki smo jih prej omenili, odgovoren tudi za to, da soustvarja gospodarske možnosti, ki so pogoj za udeležanje omenjenih ekonomskih, političnih in socialnih zahtev. Seveda pa se je za te in druge delavske cilje dolžan bojevati ob sprejemanju pla-

nov, s svojimi zahtevami v delegatskih skupščinah in v odnosu do samoupravnih organov, kreiranju ciljev gospodarskega in socialnega razvoja itn. Z zahtevo, naj sindikat postane nekakšna opozicijska oblast, torej vladam in izvršnim svetom, direktorjem in samoupravnim organom in seveda tudi partiji, pa se seveda križamo s samoupravnim sistemom in zahtevamo vlogo, ki je nedružljiva z našo politično ureditvijo. To velja tudi za zahteve po vodilni vlogi sindikata v štrajkih, o katerih smo v zadnjem času kar veliko pisali in govorili, tudi zato, ker so pač stvarni korektiv naše politične in gospodarske neučinkovitosti in ob enem vsaj za nekaj časa pomagajo izboljševati socialni položaj delavcev.

Sindikalski moto je torej še vedno isti, četudi je že nešteto krat ponovljen: sindikat je

najširša razredna organizacija, ki mora delavcem omogočiti, da se organizirano bojujejo za posamezne, skupne in splošne interese. Čvrsta organizacija raste iz čvrstih posameznikov, tako članov kot aktivistov in funkcionarjev, ki morajo v svoji organizaciji resnično jasno videti boljši jutri. Sindikat tako, kot je vgrajen v naše ustavnice in druge družbene dokumente, se nikakor ne more odreči odgovornosti za stalno povečevanje družbenega premoženja, ki je temeljni pogoj za osebno in zasebno blaginjo. Vse to pa je seveda že zapisano, gre torej za drugačne aktiviste, kjer je to potrebno, ne pa za alternativne zahteve po sindikatu kot opoziciji oziroma takem, ki bi bil popolnoma samostojen ali celi zunaj socialistične samoupravne družbe.

Franček Kavčič

## Seja RS ZSS

Republiški svet ZSS je prejšnji petek obravnaval gospodarsko-politične razmere in naloge ZSS po 11. kongresu.

Uvod je imel predsednik RS Miha Ravnik. Člani so sprejeli tudi spremembe in dopolnitve statuta ZSS ter poslovnik o organiziranosti in delu republiškega sveta, njegovih organov, delovnih teles in republiških odborov sindikatov dejavnosti. Republiški svet je imenoval Miroslava Petjeta, dosedanega sekretarja občinskega sveta ZS v ljubljanski občini Vič-Rudnik za vodjo delovne skupnosti republiškega sveta ZS. Referat, izvečke iz razprave ter poslovnik objavljamo v Sindikalnem poročevalcu, ki je sestavni del današnje številke Delavske enotnosti.

Miha Ravnik in Franc Hribar s sodelavci obiskala Gorenje

## SADOVI OPIRANJA NA LASTNE SILE

Gorenje je že daleč od kriznih razmer, ki so pred leti pripeljale ta kolektiv na rob stečaja, zaradi slabe poslovne politike, zgrešenih naložb itd. Danes delavci Gorenja pridno delajo, ne zmotijo jih tudi kar visoki funkcionski obiski, šele Rok in Bojan, ki sta s Tonetom in z drugimi smučarji obšla delavce v proizvodnji, sta povzročila nekaj nemira ob tekočih trakovih in z gledno organizirani proizvodnji. Delavci Gorenja so v prvih devetih mesecih dosegli zadovoljive delovne in gospodarske rezultate, rezultate izboljšujejo tudi njegove delovne organizacije po Sloveniji in drugod po Jugoslaviji. Ob koncu leta, kot napovedujejo zdaj, ni pričakovati izgub razen morda v Ptuj.

Srednjeročni načrt Gorenja v največji meri poudarja kakovost, ki naj bi omogočala nadaljnji razvoj celotnega razvejanega sistema. Za udeležanje razvojnih hontov, ki so nujnost resnične stabilizacije, so potrebna velika sredstva in v Gorenju so že sprejeli samoupravni sporazum, ki omogoča združevanje sredstev tozdov in delovnih organizacij za skupne prioritete. Vztrajajo pa pri dobrih naložbenih projektih, ker vedo, da le od dobrih idej ni mogoče pričakovati zanesljivih učinkov (izkuš-

nje so jih in tudi družbo drago stale). Tako že uresničujo šest naložb, dvanajst pa jih še pripravljajo. Obetajo se jim – in tudi porabnikom – nov tip kompresorja, novi bojlerji, boljša površinska zaščita štedilnikov in pralnih strojev, nova pečica in še bi lahko naštevali.

Marjana Koren in njene sodelavci iz koordinacijskega odbora sindikata Gorenje je menila, da politična dejavnost Gorenja temelji na načelu: »Dobro se pogovoriti, sprejeti sklepe, potem pa dogovorjeno takoj udejaniti.« Sindikat se ob skrbi za globalne cilje trudi kaj narediti tudi ob vsakodnevnih težavah, ki pestijo posamezne delavce.

Prav o tem, kaj so storili za delavce, da bi delali v bolj-ših razmerah, pa je sindikalne delavce, zlasti še Franca Hribarja posebej zanimalo. Na prvi pogled se namreč zdi, da je veliko dela v tretji izmeni tudi za ženske, prečča so vprašanja invalidnosti in skrbi za starejše delavce, udarniškega dela, kar ob zastareli in amortizirani opremi kaže, da je fizično delo tisto, kar je Gorenje izpeljalo iz kriznega položaja.

Triizmensko delo v Gorenju je sedaj le zaradi neskladnosti proizvodnih zmogljivosti, ki so povezane

v proizvodnjo končnih izdelkov in tam, kjer delajo izdelke, za katere je veliko zanimanje na tržišču. Zdad pri vseh naložbah posebej gledajo tudi na delovno okolje, ki ga želijo tudi izboljšati, da bi zmanjšali nevarnosti poklicnih obolenj in invalidnosti. Zaradi boljše skrbi za delavce bodo odprli tudi obratno ambulanto na domačem dvorišču in ne v zdravstvenem domu, kjer so jo imeli doslej. Za starejše delavce skrbijo tako, da jih premaknejo na pretežno sedeča delovna mesta, medtem ko ob tekočih trakovih delajo v glavnem mladi delavci.

Sicer pa je v Gorenju tudi pri vsakodnevnem delu prevladalo spoznanje, da sta enako pomembna proizvodnja in politično delo. To je postalo kar nekakšna navada, ki se je z vrha razširila do vseh por tega velikega sistema. Miha Ravnik, ki se je z delavci Gorenja pogovarjal pred mesecem, pa je ponovno ugotovil, da v Gorenju kažejo sadovi opiranja na lastne sile, da je možno videti dokaze v navezanosti delavcev na kolektiv, in da so uspehi nedvomno dokaz, da je s takšnim delom, kot so ga opravili delavci in vodstvo Gorenja, možno izveči voz tudi iz težkih gospodarskih razmer.

Franček Kavčič

Srečanja sindikatov dežel Alpe-Jadran

## MIR JE V PRID VSEGA ČLOVEŠTVA

Peto srečanje predstavnikov sindikata dežel Alpe-Jadran, ki je bilo v začetku tega tedna v Zagrebu, je nedvomno imelo na dnevnem redu tudi teme, ki dandanes zanimajo delavce teh dežel in tudi vsega sveta: »Mir, razvoj in zaposlovanje.« Srečanja se je poleg predstavnikov sindikatov Furlanije-Julijske krajine, Veneta, avstrijske Koroške in Štajerske ter Hrvatske udeležila tudi delegacija Zveze sindikatov Slovenije, v kateri so bili člani predsedstva Lojze Fortuna, Drago Seliger, Jože Stegne ter predsednik MS ZS ljubljanske regije Branko Pintar. Vodil jo je predsednik RS ZSS Miha Ravnik. Le-ta je v uvodnem referatu poudaril, da čas, v katerem živimo in za katerega je značilna vse večja ogroženost miru, gospodarska kriza in kriza mednarodnih odnosov, tudi sindikalno članstvo vse bolj skrbi, to pa zahteva še večje in konkretno sodelovanje sindikalnih organizacij dežel Alpe-Jadran. Nasprotja v sodobnem svetu se kažejo v vojnih spopadih, novih nevarnih žariščih, spremlja pa jih brezumna jedrska, biološka, kemijska in klasična oboroževalna tekma. Na drugi strani pa je razmišljanje o miru pri ljudeh vsega sveta pripeljalo do velike osveščenosti. Nikoli doslej v svetovni zgodovini človeštva ni bilo toliko spontanih mirovnih procesov, gibanj ter razmišljanja o pravicah in svoboščinah, o pravicah do odločanja o člove-

kovi prihodnosti in enakopravnem sodelovanju držav in narodov vsega sveta. Sindikati treh dežel so po mirovnem srečanju leta 1984 v Ljubljani razvili široko dejavnost med delavci, njihovim pozivom borbe za mir pa se pridružuje tudi vse več mladine.

Seveda pa samo mir lahko zagotavlja hitrejši človeški razvoj. Dosežki tretje industrijske revolucije morajo biti v prid vsega človeštva, kajti če ne bomo dosegli te odprtosti, se bo prepad med razvitemi in nerazvitemi še bolj poglobljal, to pa bo povzročalo nove konfrontacije in odpiralo nova žarišča. Posledice hitrega tehnološkega razvoja so več kot očitne. Na eni strani so povezane s hitrim gospodarskim razvojem, na drugi pa z življenjskimi in delovnimi razmerami delavcev, z njihovim položajem v družbi, še posebej pa z njihovo socialno varnostjo. To pa je seveda izziv za sindikate, da se lotijo takšnih dejavnosti, ki bodo zagotavljale, da bodo enakopraven partner pri razreševanju ključnih vprašanj, ki jih prinaša tehnološki razvoj. Slovenska sindikalna delegacija je predlagala, da se po posvetu konkretno dogovorijo, kako zagotoviti med sindikati dežel Alpe-Jadran čim popolnejše medsebojno obveščanje o vseh vidikih, ki jih prinaša tehnološki napredek in urejanje oziroma varovanje človekovega okolja. Na tej podlagi pa naj bi ustvarili tudi možno-

sti za izmenjavo tehnoloških dosežkov, strokovnjakov in znanj, kar vse bi lahko pripomoglo k skupnemu napredku, ustvarjanju boljših možnosti za delo in zaposlovanje, s tem pa tudi k večji socialni varnosti delavcev.

Na posvetu so obravnavali tudi možnosti za večje gospodarsko sodelovanje, pri čemer so poudarili, da imajo pri tem veliko vlogo tudi sindikatski dejavnosti.

Resolucija, sprejeta na petem srečanju predstavnikov sindikatov dežel, ki se povezujejo v delovni skupnosti Alpe-Jadran, poudarja predvsem pomen miru in razorožitve za nemoten razvoj vseh držav. Z njo pa se udeleženci srečanja tudi izrekajo za nadaljnjo krepitev vseh oblik regionalnega sodelovanja. Resolucija obsoja vse oblike terorizma in apartheida. V njenem drugem delu pa se udeleženci opredeljujejo do problemov in posledic, ki jih prinaša razvoj tehnologije. Sindikati bodo povsod zahtevali, da sodelujejo že pri načrtovanju in uvajanju novih tehnologij, ne pa da samo odpravljajo posledice, predvsem neza-posalnost. V resoluciji so prav tako podprli skrajševanje delovnega časa. Sindikalni predstavniki so se zavzeli tudi za povečanje vseh vrst in oblik prometnih povezav v teh deželah, za skupne naložbe, industrijsko kooperacijo in tesnejše obmejno sodelovanje.

Pavle Vrhovec

V navzkrižju interesov

# TOPROVE SRAJCE NE GREJEJO VEČ VSEH ENAKO

**Eno je dobivati politične pike za postavitev obratov, tovarn in tovarnic na nerazvitih območjih in v manj razvitih republikah, drugo pa je delavcem omogočiti normalno delo in vsaj normalno plačilo za opravljeno delo. Ta resnica v zadnjem času vse bolj potrjuje pravilo, da politika pogosto ne temelji na ekonomiji in da se zaradi tega razhajanja lahko solidarnost spremeni v kamen za vratom, ki vleče pod vodo tako tiste, ki za takšno tovarno prispevajo denar, kot tiste, ki so v takšni tovarni zaposleni.**

Tudi širši javnosti je znano, da je spet skoraj povsem zbledela zlata obroba napis, ki je doma in po svetu predstavljal kakovostno športno konfekcijo. Znak, ki si ga redno srečeval v svetovnem smučarskem cirkusu ali na skorajda vseh večjih športnih prireditvah – Toper.

Od treh zlatih zvezdic, ki so simbolizirale kakovost izdelkov tega prizadevnega kolektiva, enega izmed redkih pri nas, ki se je uspel postavljati ramo ob ramo z mnogimi večjimi, vendar nič slavnnejšimi imeni v svetu, je ostalo malo. Skorajda nič. Če seveda odštejemo 1.700-članski kolektiv in celo vrsto njegovih tovarn in tovarnic ali obratov od Celja do Šentjurja, Šmarja pa do Doboja in Donjega Vakufa v Bosni. In seveda izgub, ki so pred dobrim letom grozile celo z – bankrotom.

Po zamenjavi vodstva in postavitvi »družbenega varstva« (Celjani so pravi mojstri za imenovanje in določanje različnih strokovnjakov v družbene svete, ko je kdo že v skorajda nepremostljivih težavah, dotlej pa le od daleč opazujejo agonijo) je delovni organizaciji pretilo razsulo. Novo vodstvo se je znašlo med dvema mlinski kamnoma: med nerazpoloženimi in izredno slabo plačanimi delavci in med politično odgovornostjo, kako rešiti delovno organizacijo, ki je še v največji agoniji gradila nove – tovarne. In da je bil zaplet še večji in začudenje enako, nove tovarne so odpirali v drugih republikah.

Le malo pred tem, ko je v Topru začelo brbotati kot v loncu vrele vode, smo tudi v Delavski enotnosti postavljali Toper za vzorčni primer pomoči nerazvitim ali manj razvitim. Toper je odpiral obrate na nerazvitem kozjanskem, ko so Kozjanske-

Donjem Vakufu. Tovarni, ki sta ponujali ob najsodobnejši opremi, trženju in priučitvi debel kos kruha, dotlej zvečine nezaposlenim 350 delavcem.

V trenutku, ko je bilo jasno, da je Toper spet zašel v hudo krizo, so gospodarstveniki in politiki takoj priskočili na – pomoč. Eni so iz žepa privlekli že zamaščene predloge, drugi so hoteli z ognjem in mečem nad nekdanje vodstvo. Niso pa bili redki, ki so v agoniji Topra videli korist. Tako, denimo, na medobčinskem sindikal-

v Šentjurju dva tozda. Tozdz Elegant in tozdz Moda, ki ima še obrata v Virštanju in Dobrini. V Šmarju pri Jelšah je tozdz Športne konfekcije z obratoma v Doboju in Donjem Vakufu.

Na dlani je, da se v Šentjurju in Šmarju trenutni račun drugače izide kot vodstvu Topra v Celju. Po drugi strani pa je prav tako treba priznati, da gre za različne ideje o reševanju krize v Topru in okoli njega. Prav tako pa je tudi res, da je moč v danih razmerah pred javnostjo in prizadetimi delavci

med priučevanjem pa se je pokazalo, da na tistem koncu Kozjanskega za takšno delo ni dovolj delovnih rok. Podobno je bilo na Dobrini. Namesto štiridesetih delavk, ki bi naj delale v dveh izmenah, jih na delo prihaja dober ducat. Na Dobrini so skoraj vse leto stali dragi in najsodobnejši pletilni stroji. Pokazalo se je, da na Dobrini za tovrstno proizvodnjo ni možnosti niti kadrov, ko pa so stroje hoteli prepeljati v Celje, kjer te možnosti so, je nastal vik in krik. Stroji so še zdaj na Dobrini, prav tako pa tisti ducat šivilj noče z avtobusom na delo v manj kot deset kilometrov oddaljeno občinsko središče ali v matični tozdz v Šentjurju...

Povsem drugačna je slika razmer v Celju. Delavke, starejše med njimi so tokrat že tretjič okusile grenkobo podobnih razmer, iz petnih žil vlečejo, da bi s povečano proizvodnjo mašile vse večje brezno, ki ga poglobljajo posojila in slabo gospodarjenje. Kako je njihov trud jalov, kažejo zadnji podatki: samo septembra so ustvarili za milijardo tristo milijonov

bo. Toda za Toper, kot kaže, ni rešitev poslovanje s »pozitivno ničlo« ali celo morebitnim dobičkom ob koncu leta. Toper je treba tehnološko povsem sanirati. In tu so največje težave. Namesto da bi se skupaj lotili prave ozdravitve, so prišli na dan lokalizmi in drobne želje, politika se vpleta s svojimi interesi. Po drugi strani pa iz topra bežijo prav zdaj najpotebnejši kadri. Kako tudi ne, osebni dohodki so bili in so še nižji od slovenskega povprečja, čeprav so kršilci družbenega dogovora in so povečali osebne dohodke.

Ker jim posojila in obresti poberejo več kot ustvarijo dobička, nimajo prepotrebni obratnih sredstev. Zaradi pomanjkanja le-teh pa so vprašljivi razvojni programi in načrtovanja. Tako, denimo, obrata v Doboju in Donjem Vakufu namesto načrtovanih dobičkov ustvarjata izgubo, v težavah je tudi tovarna v Čelincu pri Banja Luki, razprave o tem pa se v glavnem nanašajo na to, kaj je bilo obljubljen in kaj ne. Tako je zdaj očitno, da bi morale delavke iz Topra dati



mu skorajda vsi obračali hrbet, Toper je revitaliziral opuščene šole, vanje postavil stroje in ponujal kruh nekemu in brezposelnemu življu; Toper je prisluhnil težavam Bosancev in zgradil tovarno v Doboju, za njo v

nem svetu v Celju niso mogli verjeti vestem, ki so prihajale s Kozjanskega, da bi se tamkajšnji tozdz – osamosvojili. Tudi ob obisku članov CK ZK Slovenije so v Šentjurju začeli brenkati na te strune. Toper ima namreč

skriti svoj del dolga, obljub in obveznosti in srd delavcev usmeriti drugam. Tako se je po nepotrebnem zapletlo okrog Virštanja in Dobrine. V nekdanji Virštanjški šoli naj bi v dveh izmenah delalo nekaj deset delavk, že

dohodka (septembra lani tristo milijonov). Toda kaj to pomaga, skoraj poldruga milijarda obresti preti, da bo Toper povsem izžela.

S precejšnjim trudom so v Topru uspeli zmanjšati izgu-

**Ne nedavnem sejmu »Vse za otroka« je Toperova kolekcija oblačil dobila najvišje priznanje – zlato zibelko. Pred tednom dni, ko so v Titovem Velenju pripravili letošnjo predstavitev YU SKI POOLA, Toper je med najstarejšimi sponzorji naših smučarjev, samo lani je zanje odmeril dvanajst milijonov dinarjev, so prireditelji na Toper – pozabili...**

poleg tehnologije, trženja, strojev in priučitve ter dela še denar za to, da bi sploh delali.

Toper zaposluje predvsem žensko delovno silo. Če naj bi bile ženske pri nas v resnici enakopravne, ob tem, da so mnogo bolj obremenjene od moških, bi družba to morala upoštevati. Ne pa, da jih za veliko več dela, ki ga opravijo, slabše plača. To je bistvo problema, pred katerim pa še vedno zatisnemo obe očesi. Zato kaže Toper reševati kot celoto, ne pa vsak tozdz posebej, in še manj tako, da bi z osamosvojitvami posameznih tozdzov, tovarn in tovarnic nekatere občine prišle do lastnih delovnih organizacij in tovarn ter tako ustregle svojim kadrovskim hotenjem.

Janez Sever

## OD ČETRTRKA DO ČETRTRKA

Pripravlja Andrej Agnič

V mnogih občinskih sindikalnih svetih se še vedno ukvarjajo z gibanji v gospodarstvu in z usklajevanjem delitvenih razmerij, ki še vedno niso na dogovorjeni ravni. Pripravljajo se na referendum o samoprispevkih, največ pa pretresajo priprave na letne članske sestanke. Kaže, da so pripravne na obravnavo 9-mesečnega obračuna že prenesli v osnovne organizacije, saj smo tik pred njimi.

### Kranj

Minuli teden so na občinskem sindikalnem svetu v Kranju precej pozornosti posvetili gospodarjenju, s katerim pa niso zadovoljni. Rezultati so pod resolucijskimi cilji in rast proizvodnje, načrtovali so 7-odstotno, je samo 5,7-odstotna, kar pa je še vedno nad republiškim povprečjem. Ugotav-

ljajo, da ne dosegajo ciljev, ker se negativne težnje v gospodarjenju še niso spremenile. Sprejeli so več sklepov in pobudo, naj bi delovne organizacije z motnjami skupaj z gospodarsko zbornico poiskale ustrezne ukrepe.

Tudi stanovanjska problematika je, kot pravijo, stalno na dnevnih redih. Potrebe po stanovanjih sicer rešujejo, vendar prepočasno. V zadnjem času posebno pozornost namenjajo reševanju stanovanjskih vprašanj delavcev, zaposlenih v samostojnem osebnem delu, kjer že dolgo ne morejo priti do ustreznih samoupravnih aktov.

Ukvarjajo pa se tudi s težavami Kulturnega doma. Z njim je doslej gospodaril občinski sindikalni svet, ki pa sam zaseda le petino prostorov. Ostalo je namenjeno kulturnim dejavnostim. Že dalj časa ugotavljajo, da so stroški vzdrževanja veliki in da je tudi dela z upravljanjem toliko, da ga občinski sindikalni svet s svojimi delavci težko zmore. Zato se dogovarjajo s kulturno skupnostjo, naj bi prevzela

ta kulturni dom. Idejni osnutek pogodbe menda že imajo in je njena uveljavitev le vprašanje časa.

### CELJE

Poleg informacije o poslovanju v prvem polletju in ocene gospodarskih gibanj do konca septembra, ki so jih na seji občinskega sindikalnega sveta Celje označili za sorazmerno dobre ali natančneje, da niso zaskrbljujoče, so največ pozornosti posvetili pogovoru članov sveta v 23 delovnih organizacijah, predvsem glede omejitev v gospodarstvu.

Vpliv delavcev na delitev je vedno manjši, zato je tudi manjše zanimanje za upravljanje. V delovnih organizacijah je sklad skupne porabe vse bolj osiromašen, še posebno tisti del za stanovanja.

Kaj se skriva za nekaterimi koncepti organiziranja in delovanja jugoslovanskih železnic

# NEVARNOST ODREZANOSTI NA BALKANU

Udeležili smo se razprave o gradivih skupnosti jugoslovanskih železnic (aktualni problemi organiziranja in delovanja jugoslovanskih železnic in predlog samoupravne transformacije železnice), ki je pred dnevi potekala na republiškem družbenem svetu za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko. Bralci našega časnika naj bi zdaj na tem mestu prebrali poročilo o tem, kaj so v zvezi z omenjenimi listinami rekli na tej seji. Koncept pa smo spremenili, ko smo dobili v roke Delo (21. oktobra), v katerem je bil objavljen članek z naslovom »Bo železniški tvor na poti na jug obšel Jugoslavijo?«. V njem je pisalo o ugotovitvah dveh sej hkrati, in sicer slovenskega in srbskega družbenega sveta za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko. Članek je namreč čudovita ilustracija ramer na jugoslovanskih železnicah (celo razmer v Jugoslaviji nasploh!), ki pa lahko pomanjkljivo obveščene bralca samo zmede, zato nujno zahteva razčlenbo, tembolj, ker se v njem brez jasno začrtane novinarske ločnice tepeta dva koncepta organiziranja in razvoja jugoslovanskih

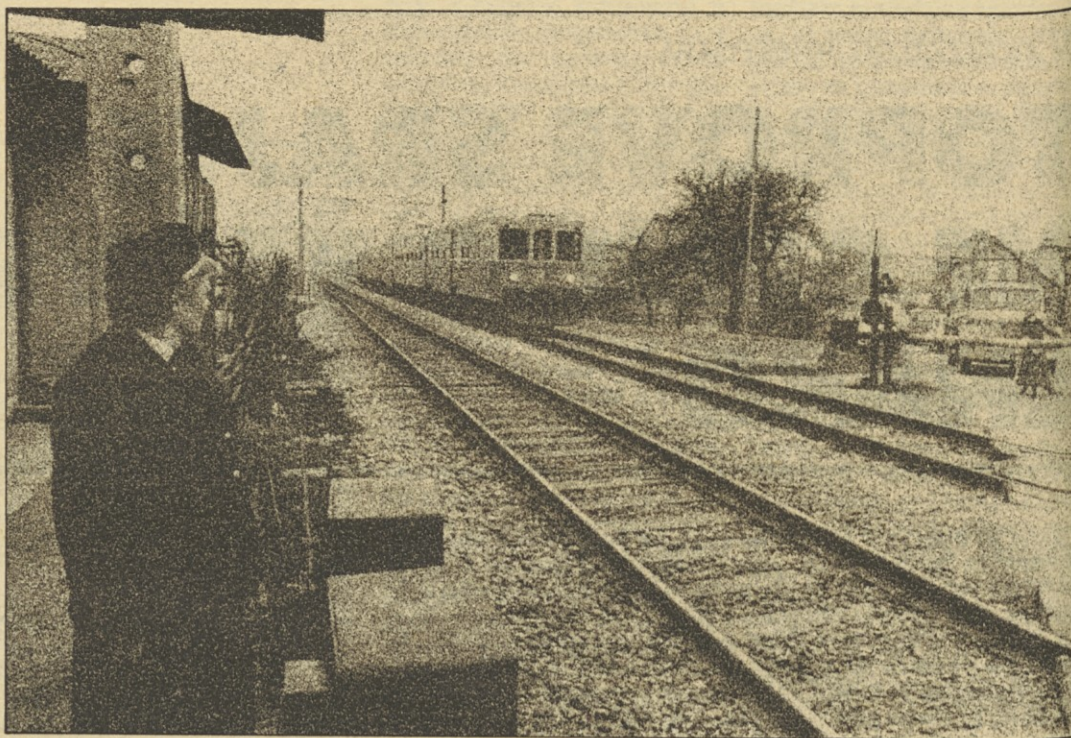
železnic, ki sta ta trenutek poglavitno jabolko spora med jugoslovanskimi železničarji. Poglejmo najprej, kaj so rekli v Beogradu. Delo najprej v podnaslovu podkrepil naslov in zapiše: »Železniške uprave ZRN, Švice, Avstrije, Italije in Madžarske so že sprejele nekatere ukrepe v tej smeri« (v smeri izogibanja jugoslovanskih železniških tirov namreč, op. p.), in se poleg tega vpraša: »Enoten ali skupen razvojni načrt?« Potem pa nadaljuje po Tanjugu: »Sprejeti je treba enoten zakon o organizaciji in delovanju jugoslovanskih železnic, saj zakon o združenem delu ne omogoča (?), op. p.), da bi v njegove organizacijske sheme zajeli tako velik sistem, kot je železnica... Povod za razpravo so bili štiri zvezni dokumenti o preoblikovanju, organiziranju, delovanju in pogojih za ustanovitev delovnih in temeljnih organizacij združenega dela na železnici. Kot so poudarili (v Beogradu namreč, op. p.) je v teh gradivih dokaj nejasno in kompromisno predstavljena »vizija« jugoslovanskih železnic v prihodnjih letih. Razprave o železnici bi se mora-

le začeti pri vprašanju, ali hočemo tehnično-tehnološki in ekonomsko enoten sistem železnic, ali pa osem državnih organizacij, združenih v ohlapno skupnost Jugoslovanskih železnic, je opozoril Vojislav Kolarič. Vlaki so umazani in mrzli, vozni redov ne spoštujejo, niti tedaj, ko gre za mednarodne vlake, prisilno spreminjanje hitrosti pa je pogosto...«

Zaradi teh in številnih drugih razlogov so v razpravi na srbskem družbenem svetu menili, da lahko to popravimo z »enotnim« razvojnim načrtom, ki bi moral nadomestiti »skupnega«, se pravi: zdajšnjega. Če ne bomo resno jemali razvoja te prometne panoge, se bo zgodilo, da se bodo vključile v evropski železniški sistem samo slovenske železnice, drugi deli pa bodo odrezani na Balkanu, so po Tanjugu še opozorili v Beogradu.

## Naslonitev na uporabnika ali državo?

Popolnoma drugačne tone pa je ubirala razprava na slo-



venskem družbenem svetu. Navajamo: »Dosedanje delo pri oblikovanju dokumentov v zvezi z analizo delovanja jugoslovanskih železnic in predlogov za njegovo izboljšanje je pokazalo, da je v Jugoslaviji veliko takih, ki vidijo rešitve le v centralizaciji in poenotenju železnic ter njeni naslonitvi na državo, namesto na uporabnike storitev. Razpravljalci so vsi po vrsti poudarjali, da bi morala železnica uvajati ekonomske zakonitosti tako v odnosih z uporabniki kot tudi znotraj železniškega sistema...«

Kdo so tisti, ki težijo k tako imenovanemu etatiističnemu konceptu organiziranja in razvoja jugoslovanskih železnic, je bržda vsaj v tem primeru popolnoma jasno. Še preden pa si malce podrobneje ogledamo ta koncept, povejmo, da smo v Jugoslaviji že dosegli prve uspehe, ki jih prinaša uvajanje ekonomskih zakonitosti v poslovanju železnice. Res pa je, so menili na seji slovenskega družbenega sveta, da posamezna vprašanja pri samoupravni preobrazbi železnic rešujemo že celo desetletje, pa še zdaj niso rešena. Mnogo besed je bilo izrečenih tudi na rovaš same uporabe terminologije, razmišljanja se zelo razhajajo glede tako zlasti imenovane tehnološke enotnosti na železnici. V zvezi s tem so v razpravi v Ljubljani menili, da pri opredeljevanju položaja in ciljev delovanja železnice ne moremo izhajati izk-

ljučno iz njene tehnologije, ki sicer zahteva medsebojno povezanost, ne pa tudi tehnološke enotnosti. Tu ima bistveni pomen predvsem funkcionalno delovanje železnice, ki mora prilgojena uporabnikom njenih storitev, kar pomeni tako imenovani realni vozni red. To je poglavitni pogoj za kakovosten prevoz, kar pa je spet temelj uvajanja ekonomskih zakonitosti in ekonomičnosti poslovanja nasploh.

## Bodo vlaki še bolj umazani?

Za iztočnico sklepnega dela tega pisanja si spet sposojamo Delo. Namreč samo dan poprej je osrednje slovensko glasilo objavilo članek o odstopu vodstva japonskih železnic ter o namestni premiera Nakasoneja, da denacionalizirajo državne železnice, jih razkosajo na šest delov in prodajo zasebnikom. Kaj lahko izluščimo iz te informacije? Iz nje vejeta predvsem dve ključni ugotovitvi, in sicer: Japonci skušajo z denacionalizacijo svoje železnice še bolj izpostaviti delovanju ekonomskih zakonitosti, hkrati pa je namera o razkosanju nazoren dokaz decentralizacije, kar je tudi sicer značilnost, kot smo lahko slišali na seji slovenskega družbenega sveta, nekaterih najbolj razvitih železnic na zahodu. Kaj nam to pove?

Predlogov o samoupravni

preobrazbi jugoslovanskih železnic sicer ne moremo ocenjevati z japonskega zornega kota, lahko pa v njih najdemo (kajpak v mejah našega družbenopolitičnega sistema) nekaj podobnosti.

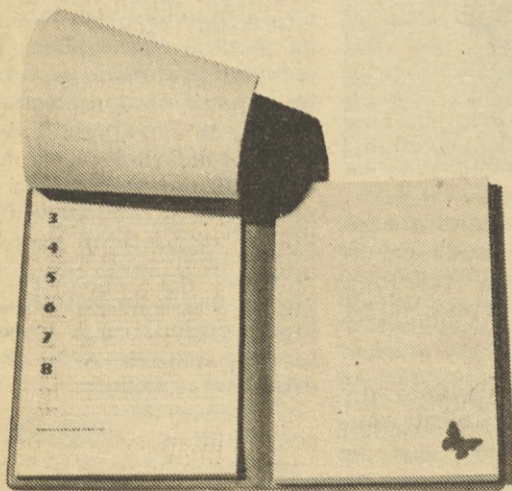
Če odmislimo dilemo o »enotnem« ali »skupnem« konceptu organiziranosti, delovanja in razvoja železnic, ki se nanaša zlasti na tehnološko enotnost (ta z Japonci, ki imajo eno najsoodnejših železnic na svetu, odpade sama po sebi), potem lahko rečemo, da slovenski železničarji vidijo edino možnost za razvoj železnice v Jugoslaviji v intenzivnejši samoupravni transformaciji, ki naj bi jo vezali na delovanje zakonitosti blagovne proizvodnje. Rezultati, ki so jih kljub številnim težavam dosegli doslej, jim dajejo popolnoma prav. Gre torej za to, da se železnica v največji možni meri (popolnoma se zaradi svojega posebnega pomena ne bo nikoli) otrese slovenskega in vseh drugih etatizmov.

In kaj nam v konkretnem primeru ponuja srbski koncept? Zahteva po posebnem zakonu o organizaciji in delovanju jugoslovanskih železnic, češ da zakon o združenem delu s svojimi shemami ne omogoča zajetja tako velikega sistema kot je železnica, ter težnja po tehnično-tehnološki ter celo ekonomski enotnosti, ne dopušča nobenega dvoma: to je koncept državne železnice, sistem unifikacije in distribucije, v katerem se jemlje uspešnemu in daje neuspešnemu, v katerem dohodek ni odraz ponudbe in povpraševanja ter seveda vsega, kar iz tega izvira, temveč odraz dogovora in določene cene. Podobno velja tudi za razvoj, v katerem se uveljavlja že zdavnaj preživeta teza (sicer pa zelo navzoča v vsakdanjih ekonomskih ukrepih), po kateri mora najbolj razviti čakati s svojim razvojem, da se mu približajo najbolj nerazviti itd. Navsezadnje tak sistem zagotavlja tudi nekakšno lagodnost, predvsem pa ob ekonomski enotnosti tudi »enotnost« plač.

Ni naša naloga, da bi zdaj ocenjevali prednosti in pomanjkljivosti enega ali drugega koncepta, saj je o tem razviti svet že zdavnaj razsodil. Rekli pa bi: če bi prevladal ponujeni model iz Beograda, se lahko predvsem bojimo, da bodo vlaki še bolj umazani in mrzli, kot so bili doslej, da bodo vozni redi še bolj nespoštovani in končno, da bomo na Balkanu vsi skupaj še bolj izolirani, kot smo že.

Ivo Kuljač

## ROKOVNIK PRIROČNIK DELAVSKE ENOTNOSTI ZA LETO 1987!



- za sodelavce in poslovne prijatelje
- za sindikalne delavce
- za vse družbenopolitične delavce

Rokovnik je oproščen plačila prometnega davka, sredstva zanj lahko namenite iz sklada za izobraževanje.

Cena 1.500 din

PRI NAROČILU VEČ KOT 200 IZVODOV POPUSTI OD 5 DO 20%.

## NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Celovška 43, nepreklicno naročamo . . . . . izvodov rokovnika-priročnika za leto 1987.

- a) s sitotiskom (napis na ovitku) in prilagamo znak in film
- b) brez sitotiska

Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročamo, dne: .....

Žig Podpis naročnika



»perspektivo« v državi kot zanesljivi varuški, ki kot sodobni Robin Hood jemlje tistim, ki kaj ustvarijo, in daje onim, ki nič ne ustvarijo (razen če med »stvaritve« ne uvrstimo izgub). Z dolgoročnim programom gospodarske stabilizacije smo sicer

**Naša država kot sodobni Robin Hood jemlje tistim, ki kaj ustvarijo, in daje onim, ki nič ne ustvarijo.**

skušali presekat gorjidski voz, ki bi mu lahko rekli vsesplošna družbena, gospodarska in politična kriza v državi, vendar so bili odpori drugačni porazdelitvi politične moči od utečene tako močni, da nam to ni uspelo. To je po štirih letih »uresničevanja« omenjenega programa že več kot očitno.

**Posledice**

Posledice administrativnega načina gospodarjenja, če temu sploh lahko rečemo gospodarjenje, so seveda z narodnogospodarskega vidika izredno hude (nekateri pravijo kar naravnost – ka-

**Odpori proti uresničevanju dolgoročnega stabilizacijskega programa so bili tako močni zato, ker tržno gospodarstvo zahteva drugačno, bolj demokratično porazdelitev politične moči in vpliva.**

tastrofalne). Empirične analize naših gospodarskih in razvojnih »dosežkov« namreč kažejo, da pravzaprav nismo dosegli nobenega narodnogospodarskega cilja. Prof. dr. Vladimir Frankovič je ugotovil, da je življenjska raven Jugoslovanov v preteklih tridesetih letih sicer naraščala, toda naraščanje stopenj je bilo negativno; realni osebni dohodki so veliko prispevali k dinamiki osebne porabe, toda niso bili usklajeni s produktivnostjo; leta 1984 je bilo že 975.000 nezaposlenih; družbeni proizvod na prebivalca je sicer naraščal, vendar vedno počasneje (v zadnjih letih, v obdobju 1980–84, se je gospodarska rast ustvarila, tako vsaj ugotavlja Svetovna banka); dolg na prebivalca je znašal leta 1960 60 ameriških dolarjev, leta 1984 pa 796; razvojnih razlik med republikami in pokrajinama nismo zmanjšali, v Kosovu pa se te razlike celo povečujejo. Cene se od leta 1970 močno povečujejo, tako da o vsaj približnem ravnovesju v našem narodnem gospodarstvu ob galopirajoči inflaciji ne moremo govoriti.

Nič manj hude posledice sociologi opažajo, na primer, tudi na širšem družbenem področju, ki nas mora posebej zanimati zaradi samoupravne, humane naravnosti naše družbe. Številne raziskave potrjujejo ključno ugotovitev, da se kakovost življenja povprečnega Jugoslovana slabša, da le-ta prebere zelo malo knjig in še bi lahko naštevati. Omenimo naj le strahotno povečanje socialnih razlik v zadnjih nekaj letih, ki so se razpasle kljub uravnalovskim težnjam in padanju realnega osebnega dohodka in ki opozarjajo na obrabljeno, a žal resnično ulično »šalo«, češ da imajo v kapitalizmu izkoriščanje človeka po človeku, pri nas pa je narobe.

**Smeri možne rešitve**

Kje vidijo ekonomisti izhod iz krize, ko se materialne možnosti za zadovoljevanje eksistenčnih potreb Jugoslovanov (da drugih potreb sploh ne omenjamo) še naprej slabšajo? Ta izhod domala vsi po vrsti, razen tistih, ki pač živijo od nekritičnega reklamiranja političnih floskul in dogem, vidijo v tržno-planskem gospodarskem sistemu, v katerem bo meja med delom in nedelom, med proizvodnim in neproizvodnim jasno določena, in v vseh pogledih spo-

**Socialne razlike so se v zadnjih letih strahovito razpasle kljub uravnalovskim težnjam in padanju realnih osebnih dohodkov.**

štovana. Prvine tržnoplanskega sistema pa so vsem znane: to je inovativnost, ustvarjalnost posameznika, realno vrednotenje proizvodnih dejavnikov, realne bilance podjetij, bank in države, znosna inflacija, skrb za presežno vrednost (na zgolj za njeno delitev), odpiranje svetu, zdrava konkurenca in poslovni riziko.

Smeri možne rešitve bomo po našem mnenju prav gotovo morali iskati v odnosih med politiko in ekonomijo, gospodarstvom in državo in elito in ljudstvom. Ekonomske učinkovitosti gospodarstva ni mogoče povečevati v sedanjih razmerah, ko politika veleva ekonomiji, kam bomo investirali družbeni kapital, kakšno ceno bo slednji imel in v katero »občino« ga bomo teritorialno zaprli. Da nas ne bi kdo napačno razumel – povsem jasno nam je, da politika mora vplivati na naložbene odločitve in da to ne more biti samo stvar ekonomske stroke. Toda osnova slehernega političnega odločanja morajo biti vsaj abeceda

**Časi stare ideologije, ko je le elita vedela, kaj je dobro za samoupravljalce, so – saj upamo – že mimo.**

ekonomije in ekonomski zakoni, ne pa osebni interesi občinskih ali drugih veljakov. Tudi »zakon« med gospodarstvom in državo bo treba postaviti na nove, tržne temelje, v okviru katerih morajo biti podjetja samostojna, tako glede plač, akumulacije kot poslovnega rizika pri novih naložbah. Naloga sodobne države je, da tržno logiko korigira, ne pa da jo na slehernem koraku diskvalifira s starodavno zapovedjo »Dajte cesarju, kar je cesarjevega«.

In ne nazadnje, ekonomisti se strinjajo, da samoupravljanje ni ovira za povečevanje ekonomske učinkovitosti gospodarstva. Potemtakem je treba demokratizacijo subjektivnih sil in celotne družbe pospešiti in poglobiti. Kajti časi stare ideologije, ko je le elita vedela, kaj je dobro za samoupravljalce, so očitno – vsaj upamo tako – minili. Če bomo krenili v to smer, ki smo jo začrtali le v grobih obrisih, se morda ne bo dogajalo to, kar se dogaja, kot je povedal neki direktor (imena raje ne bi izdali). Ko so ga na občini pred kratkim vprašali, kako bo »njegovo« podjetje v letošnjih prvih devetih mesecih gospodarilo, je odgovoril: »Tako kot se bomo odločili. Bomo že sestavili pravo bilanco!«

Emil Lah

Kako odpraviti ekonomsko neučinkovitost samoupravnega gospodarstva

**KADAR CENE RASTEJO, PRODUKTIVNOST PADA...**

Ob štirideseti obletnici ljubljanske ekonomske fakultete so njeni delavci pripravili zanimivo jugoslovansko posvetovanje o samoupravljanju in ekonomski učinkovitosti. Ključna ugotovitev ekonomistov je bila, da lahko ekonomsko neučinkovitost samoupravnega gospodarstva odpravimo le v tržnem sistemu, medtem ko tega ne moremo v sedanjem, to je administrativnem sistemu, ki se je docela kompromitiral.

Splošno znano dejstvo je, da je naše gospodarstvo ekonomsko neučinkovito in da o kakšnem racionalnem gospodarjenju z družbenim kapitalom ne more biti govora. To sicer vemo že precej časa, pa vendarle se vedno znova vračamo k tej ugotovitvi in se čudimo, kako to, da nam tega ni uspelo popraviti.

čimprej ozdravimo. Toda že na dvodnevnem posvetovanju so brez dlake na jeziku povedali, da stojijo na poti takšne ovire, da jih je skorajda nemogoče premagati.

**Vzroki**

Pa pojdemo lepo po vrsti. Ekonomisti med poglavitne

vzroke za ekonomsko neučinkovitost našega gospodarstva štejejo predvsem zgrešene, tako imenovane politične naložbe, slabosti gospodarskega sistema (socializacija izgub, ni koncepta, kaj narediti z izgubarji in kako jih rešiti izgub, neustrezen obračunski sistem, finančna nedisciplinacija) in monopol politike v naši družbi, ki celo ekonomski vedi soli pamet, kako naj bi gospodarili. Jugoslovanska značilnost je torej, da je »na oblasti« administrativni sistem, v okviru katerega politika nima nobenega poslušalca za abecedo ekonomije,

kaj šele za kaj več. Nikakor drugače si namreč ni mogoče razlagati gospodarskih razmer in pravil igre, v okviru katerih so gospodarski subjekti med seboj nenormalno zadolženi, poslovne banke imajo – objektivno gledano – izgube, Narodna banka Jugoslavije pa je vrh ledene gore, ki je lahko rečeno jugoslovanski dolg tujinbi in zaradi katere smo morali v zadnjih letih strahovito omejiti notranjo porabo vseh vrst. Lahko bi rekli, da je ena od temeljnih značilnosti administrativnega gospodarjenja ta, da podjetja namesto dobička vidijo svojo

**Politika ima monopol v naši družbi, saj celo ekonomski vedi soli pamet, kam naj bi investirali družbeni kapital.**

Vzroke zanj znajo tako rekoč stresti iz rokava tako preprosti ljudje kot strokovnjaki, o njih pa je že nekaj let širše obveščena tudi jugoslovanska in mednarodna javnost. Z analizo jugoslovanskih gospodarskih tokov, gospodarskega (in političnega) sistema, tekoče gospodarske politike in naših gospodarskih odnosov s tujino so se prejšnji teden ob 40-letnici ljubljanske ekonomske fakultete ukvarjali tudi naši najvidnejši slovenski, pa tudi nekateri drugi jugoslovanski ekonomisti. Ponovno je prišla v ospredje prijetna resnica, da smo Jugoslovani odlični diagnostiki in da stoji pred nami le še naloga, da na podlagi pravilne diagnoze gospodarstvo



Žičničarjem Gorenjke se še vedno ne pišejo zavidanja vredni časi

# SO RES ŽIČNICE SAME SEBI NAMEN

**Iz dneva v dan privablja množice smučarjev, pa imajo od tega bore malo.**

Kolektiv temeljne organizacije Žičnice, ki živi pod streho hotelsko-turistične delovne organizacije Gorenjska, je naš najpomembnejši in obenem največji žičničar. Ima namreč kar pet sedežnic in 17 vlečnic, ki so razpete od Španovega vrha nad Jesenicami pa tja do plazov pod Poncami v dolini Planice. Dolžina vseh sedežnic in vlečnic je skoraj 16 kilometrov, skupna višinska razlika med vstopnimi in iz-

stopnimi postajami je le nekaj metrov manj kot štiri kilometre, zmogljivost pa kar 15.694 smučarjev na uro.

Ni kaj, žičničar številka ena v Sloveniji in seveda tudi v širši domovini! Sicer pa se močje tega malega kolektiva lahko pohvalijo tudi s tem, da upravljajo prve tovrstne naprave v Jugoslaviji. Ko so prav povsod drugje še hodili peš v hrib, to na Preseki v Kranjski gori ali na Španovem vrhu ni bilo

več potrebno. Gor je šlo samo...

### Pripravljani, vendar ne tako, kot bi si želeli

Ne glede na zavidljivo tradicijo in nesluhen razmah smučarskega športa v Sloveniji – da izjemnih uspehov naših predstavnikov v mednarodni areni niti ne omenjamo –, pa se upravljalcem naših žičnic še vedno ne pišejo zavidanja vredni časi. Tudi kranjskogorskim ne.



Še vedno so namreč odvisni le od svojih rok in lastne iznajdljivosti, kot da bi bile vlečnice in sedežnice same sebi namen in ne nepogrešljivi sestavni del naše turistične ponudbe. Privablja množice ljudi, mlado in staro, polnijo hotele, zasebne sobe, gostišča, trgovine... omogočajo mnogim vsakdanji kruh, pa vse to nikomur ni nič mar. Še vedno dela vsak po svoje. Nič drugače kot pred leti in kot pred desetletji...

Še vedno so namreč odvisni le od svojih rok in lastne iznajdljivosti, kot da bi bile vlečnice in sedežnice same sebi namen in ne nepogrešljivi sestavni del naše turistične ponudbe. Privablja množice ljudi, mlado in staro, polnijo hotele, zasebne sobe, gostišča, trgovine... omogočajo mnogim vsakdanji kruh, pa vse to nikomur ni nič mar. Še vedno dela vsak po svoje. Nič drugače kot pred leti in kot pred desetletji...

»Čakamo in opravljamo zadnja dela. Čim bo pobelilo dolino, bomo zavrteli jeklene vrvi. Če bo zima kasnila, bomo poskrbeli za umetni sneg v Podkorenju. Vse je pripravljeno, le toplota mora še malo popustiti. Vremenslovci sicer napovedujejo hudo zimo, toda, kot vemo, napovedi so včasih eno, vreme pa drugo...« pravijo kranjskogorski žičničarji.

### Cene visoke, a vreča prazna

Tako kot na drugih naših smučiščih, so tudi v tem delu Slovenije od lanske do letošnje zime močno skočile cene smučarskih vozovnic. Celo več kot za sto odstotkov! Prej je bilo potrebno odšteti za dnevno vozovnico v Kranjski gori 1700, zdaj pa velja že celih 4000 dinarjev. Ker je to seveda le del izdatkov za beli šport, bomo letos torej dobro premislili, kdaj in kolikokrat se bomo odločili za dan na snegu. Še posebej, če smuča vsa družina.

»Zavedamo se, da so cene

visoke. Toda, kar je za nas najbolj boleče, še vedno niso ekonomske, še vedno so premajhne, saj smo žičničarji odvisni le od dohodka, ki ga ustvarimo sami. In dokler bo tako, bodo vozovnice za mnoge smučarje nedosegljive, mi pa kljub temu v hudih gmotnih škripkih,« ugotavlja inž. Pristavec. »No, kljub novim cenam, precej višjim v primerjavi z lanskimi, pa računamo, da bodo smučišča prav tako polna. To vemo iz izkušenj. Kar je danes še nezaslišano drago, že jutri ni več. Inflacija melje in melje. In ne ostane nam drugega, kot da jo upoštevamo...«

Seveda imajo žičničarji kar prav. Čeprav jih mnogi le zmerjajo in primerjajo njihove storitve s tovrstnimi na zahodu. To pa seveda ne gre, saj lastniki vlečnic, sedežnic in in najrazličnejših vzpenjač kje severno ali zahodno od nas ne živijo le od prodajnih vozovnic, temveč tudi dela dohodka, ki ga ustvarjajo smučarji drugim v turizmu. Delajo pač z roko v roki, sodelujejo in pomagajo drug drugemu. Tako daleč pa pri nas, kljub dolgoletnim razpravam, žal, še nismo!

Zato so smučarske vozovnice astronomsko drage, žičničarji pa revni kot cerkvene miši.

Andrej Ulaga

Krka podelila 16 nagrad študentom in dijakom za raziskovalne naloge

## ŽAL PREMALO POSNEMOVALCEV

Znanje je prav gotovo najdržnejša podlaga sodobnim razvojnim programom, ki vsaki naši delovni organizaciji omogočajo intenzivnejše in kvalitetnejše vključevanje v mednarodno delitev dela. Tega se v novomeški Krki zavedajo že od ustanovitve. Še posebno tega, da mora sodobna farmacevtska industrija precej vlagati v raziskovalno delo. Ta je namreč osnova za napredek ali celo obstoj.

Krkinе nagrade študentom za raziskovalne naloge so ustanovili že pred šestnajstim leti. Z njimi naj bi mlade spodbujali k raziskovalnemu delu in tako pridobili tovarni nove strokovnjake, raziskovalce. Letos so študentom višjih in visokih šol Jugoslavije podelili devetnajst, učencem srednjih šol iz Dolenjske pa sedem Krkinih nagrad.

Takšno spodbujanje raziskovalnega dela mladih je prav gotovo tudi pripomoglo k uspehom, ki jih je Krka dosegla. Naštejmo le najpomembnejše:

### Pomembnejši dosežki Krkinе razvojne in ustvarjalne dela

– znanstvene in strokovne publikacije v tujini in doma 142  
– referati naših delavcev na strokovnih in

znanstvenih srečanjih doma in v tujini 388  
– zaključna poročila o opravljenih raziskovalnih nalogah v okviru Raziskovalne skupnosti Slovenije prijave v SFRJ 65  
– vlozene patentne prijave v tujini 151  
– podeljeni patenti v SFRJ 283  
– podeljeni patenti v tujini 38  
– registrirane tehnične izboljšave 197  
– koristni predlogi 85

Ti so v glavnem plod njihovega raziskovalnega dela in sodelovanja z Raziskovalno skupnostjo Slovenije ter univerzitetnimi in znanstvenoraziskovalnimi ustanovami kot so Kemijski inštitut Boris Kidrič, Inštitut Jožef Stefan, Medicinska fakulteta in drugi, kamor za sodelovanje vlagajo tudi finančna sredstva.

Ob letošnji podelitvi Krkinih nagrad so se prvič doslej zbrali nagrajenci, mentorji in predstavniki Krke ter se pogovorili o delu, izkušnjah in stikih s Krkinim načinom raziskovalnega dela. Iz pogovorov smo lahko opazili navdušenje mladih, še posebej nad priznanji, ki so ga dobili za svoje delo. Ugotovili so, da je raziskovalno delo v delovni organizaciji, kot je Krka, lahko uspešnejše

predvsem zaradi neprimerne boljše opremljenosti kot po šolah. Večina je zato izrazila upanje oziroma željo, da bi raziskovalno delo nadaljevala. Prav v tej želji nagrajencev pa se kaže uspešnost Krkinih nagrad.

Kljub uspehom Krke pri spodbujanju raziskovalnega dela mladih in splošnemu spoznanju, da strokovnjake in še posebej raziskovalce nujno potrebujemo, Krka v teh prizadevanjih nima posnemovalcev.

Letošnji Krkini nagrajenci študentje: Oliver Bajt, Irena Fabič, Ljudmila Fele, Manuela Ferencič, Ilonka Ferjan, Dragica Fujs, Borut Furlan, Mojca Hrovatič, Maja Krašovec, Eyasu Makonnen, Milena Pinterič, Andreja Plaper, Darja Potrč-Trpkovska, Jasna Prgomet, Metka Rapuš, Tatjana Štefančič, Smiljka Švarcer, Robert Žerjav in Marko Žličar. Dijaki – Nataša Bunc, Elizabeta Mikec, Aleksandra Žitnik, Kristina Humar, Aleš Kocjančič, Vesna Kolenc, Alen Recelj, Vesna Jordan, Malči Sinur, Mojca Novljan, Maja Slak, Irena Tomažin, Renata Mesojedec, Marjan Papež, Magda Jenškovec, Irena Bregar, Darja Plantarič, Boštjan Zlajpah, Barbara Primc, Janja Pate in Andrej Kobal.

Smučarji in industrija z roko v roki

## SEVEDA SE SPLAČA...

»Še vprašate?« je prejšnji ponedeljek v pičli sekundi zabil nazaj peščico jugoslovanskih športnih novinarjev predsednik kolektivnega poslovnega organa sozda Gorenje, Herman Rigelnik: »Seveda se splača!«

Novinarji, ki so ga med obiskom naših smučarskih reprezentantov v Gorenju skušali (vsaj malce) izzvati z vprašanjem, kakšen je sploh vpliv bele tehnike na beli cirkus, so se nenadoma znašli v značilni zadregi: »Tema je propadla...« Vendar, še preden so si zapisali to priznanje v svoje beležnice, je Rigelnik – spet v hipu – to reč komentiral takole: »A veste, koliko minut boste temu dogodku namenili na radiu in televiziji, koliko prostora mu boste odmerili v tisku?« Še preden smo se s pogledi sporazumeli, koliko smo »prodane duše« in koliko ne, je Rigelnik oddrvel na naslednji sestanek in nam – v hipu – poslal na voljo magistra Jureta Toplaka, podpredsednika KPO Gorenje,

da bi odgovarjal na takšna (pod)vprašanja.

»Nismo samo za smučarje; smo za vse, ki lahko v naši deželi dosežejo kaj velikega za ves svet,« je izstrelil, nato pa ta gorenjski aksiom tudi pojasnil s smučarskim primerom: »Če hočeš uspeti, moraš najprej veliko znati, ogromno garati in še veliko lastne iniciative moraš imeti. Naše alpince krasijo vse te lastnosti, vse te veščine pa obvladajo tudi naši delavci. Ne verjamete? Ozrite se nazaj, na naše krize čase, ko smo imeli tudi po 30 odstotkov nižje plače kot drugi v panogi, pa nismo imeli nobenih pretresov. Lahko napišete tudi – štrajkov! In prav v tistih časih smo se odločili postati glavni pokrovitelj naših smučarskih reprezentanc. Zakaj? Ker naj bi bile sinonim za kakovost; ker naj bi bil naš učinek takšen kot njihov, ne pa kontraproduktiven. Skratka: ljudi smo hoteli naučiti – bojevitosti. Drugega nam

tudi ni preostalo, ker je svetovno tržišče eno samo bojišče. Naslednji podatek bo najbrž dovolj zgovoren: na svetu izdelajo vsako leto 36 milijonov kosov bele tehnike, prodati pa se jih da le nekaj več kot 31 milijonov! Zdaj pa še ena kruta resnica: naši izdelki morajo biti vsaj za 30 odstotkov boljši od Boscha AEG in drugih konkurenčnih podjetij, ker na njih pač piše »Made in Jugoslavija«...

»Ampak, vrnimo se k temi. Za nas je ekonomska propaganda nalozba. Zanj namerimo 0,5 odstotka prihodka, noben dinar pa ne bi smel ostati brez odziva. Nenehno si moramo torej ustvarjati ali utrjevati svoj image. Smučarji nam ga pomagajo...«

Oni pa njim. »Še vprašate?« se je uvodoma začudil Rigelnik, nekaj ur prej pa tudi direktor Modnega salona Marjan Gaberšek.

»Seveda se splača...«

Damjan Kržnik







Žetev inovacij šaleško-savinjskega gospodarstva

## TOZD HLADILNO-ZAMRZOVALNA TEHNIKA (GORENJE) NAJUSPEŠNEJŠI V INOVATIVNOSTI

Po šestih letih je velenjska razstava inovacij, ki jo pripravlja odbora za inventivno dejavnost pri občinskem svetu zveze sindikatov Titovo Velenje in občinski raziskovalni skupnosti presegla občinsko mejo. Ta odbora ter savinjsko-šaleška medobčinska gospodarska zbornica, občinski svet zveze sindikatov Mozirje in občinska raziskovalna skupnost Mozirje so pripravili prvo me-

dobčinsko razstavo inovacij in jo poimenovali »Žetev inovacij šaleško-savinjskega gospodarstva.«

Tokratna razstava je najbolj obiskana doslej. Ob 11 delovnih organizacijah sodelujejo štirje samostojni inovatorji in dva obrtnika. Predstavljenih je 45 novosti.

V velenjski občini so ob zaključnem računu za leto 1985 prikazali dosežke inventivne dejavnosti le v delovnih organizacijah Gorenja in REK Sipak. Spodbudno je, da je letos več inovacijskih prijav. Več je tudi izpeljanih inovacijskih predlogov, od katerih je bilo gospodarske koristi v obdobju januar-september 1986 za dve milijardi dinarjev. Spodbudno je tudi, da inovacijsko gibanje ponovno oživljuje v nekaterih delovnih organizacijah, v katerih so pred leti že dosegali lepe

Občinski svet zveze sindikatov Titovo Velenje in občinska raziskovalna skupnost Titovo Velenje sta že enajstič podelila naslednje nagrade:

● **za razvojno-raziskovalno dejavnost:** 1. nagrada – imobilizacija odpadnega emajla v cementu (Boro Jerebek, Vilma Fece, Vasilije Kandič, Bojan Jus in Adi Hudarin iz Gorenja Gospodinjski aparati); 2. nagrada – osebni mikroročunalnik dialog M (Toni Zebič, Ivan Pepelnjak, Jernej Virant, Ljubo Pipan, Iztok Gabrovec, Boris Krofi, Jože Janežič in Iztok Medved iz Gorenja Procesna oprema); 3. nagrada – Hladilno-zamrzovalna omara z enim kompresorjem (Anton Lah, Rudi Kronovšek, Marjan Ažman, Marjan Penšek, Branko Blagotinšek in Adi Čas iz Gorenja Raziskave in razvoj);

● **za množično inventivno dejavnost:** 1. nagrada – naprava za avtomatsko signiranje posodic hladilnikov (Jože Zaljuberšek iz Gorenja Gospodinjski aparati); 2. nagrada – Hidravlična vrtalna garnitura (Marjan Lampret iz REK Rudnik lignita Velenje), stiskalnica za dolžinsko spajanje lesa, tip DSL-300/S (Stanislav Pirečnik in Jože Meh iz GIP Vegrad); 3. nagrada – racionalizacija točkanja sprednjih sten pralnih strojev (Alojz Pungartnik, Jože Skornšek in Stane Konečnik iz Gorenja Gospodinjski aparati), izboljšani segment konstrukcije tragičnega transporterja (Slobodan Petrovič, Jože Šibanc, Viktor Kovač in Jože Rudolf iz REK ESO);

uspehe, denimo v REK ESO in v IUUV Tovarni usnja Šoštanj.

In še to: iz velenjske občine se predstavljajo Center srednjih šol, Elektrokovinarska oprema, Gorenje Gospodinjski aparati, Gorenje Procesna oprema, Gorenje Raziskave in razvoj, Inženiring Framin, REK Elektrostrojna oprema, REK Rudnik lignita Velenje, REK Sipak, GIP Vegrad in Veplas,

Danilo Torej, Strojno ključavničarstvo Titovo Velenje ter skupina inovatorjev Zvone Zimic, Branko Močilnik in Franc Straus, iz občine Mozirje pa Železarna Ravne, tozd Kovinarstvo Ljubno ob Savinji, Jože Bider, kmet iz Dol Suha 3 pri Rečici ob Savinji, ter skupina inovatorjev Franc Bider Krefl, Franc Bider in Branko Močilnik iz Rečice ob Savinji.

Marijan Lipovšek



dr. Miran Mihelčič

## RAZPOREJANJE ČISTEGA DOHODKA

Pred kratkim so republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Inštitut za trženje, ekonomiko in organizacijo iz Ljubljane in Gospodarski vestnik na Bledu pripravili posvetovanje o delitvi osebnih dohodkov kot motivaciji za delo, rezultate dela in za izobraževanje delavcev. S tem namenom so ugledni strokovnjaki iz naše republike o tej temi pripravili svoje pisne prispevke. Nekateri najzanimivejše objavljamo tudi v Delavski enotnosti.

Ustrezen prispevek sistema in politike delitve, ki jima v njuni aktualizirani in organizirani obliki lahko damo naziv »družbeno usmerjanje razporejanja dohodka in čistega dohodka«, je namreč po mnenju enega izmed avtorjev želen zato, ker:

– je razreditev pomembna predvsem zato, ker bistveno vpliva na harmonijo družbe ter na socialno-ekonomsko ravnotežje;

– je temeljni proizvodni odnos vsake družbe pa tudi socialistične, gledano z ekonomskega vidika, zagotovljen in se obnavlja samo ob določeni razdelitvi;

– se glavni odnos v razdelitvi (po tekočem in minullem delu) lahko vzpostavi samo z določeno razdelitvijo narodnega dohodka;

– morajo zakoni razdelitve odražati plansko-tržni značaj našega gospodarstva ter hkrati zagotavljati materialno podlago tako planskemu kot tudi tržnemu mehanizmu;

– mora razdelitev spodbujati hiter razvoj proizvodnih sil in blagovne proizvodnje v obliki materialne nagrade;

– mora razdelitev usmeriti delovne ljudi naše družbe k povezovanju njihovih zasebnih interesov z družbenimi; in

– se mora na koncu z razdelitvijo zagotavljati ekološko ravnotežje.

Če izhajamo in plansko-tržnega reševanja problemov v naši družbi, pa torej tudi problemov pri delitvi, potem naj bi aktualizirana in organizirana oblika sistema in politike delitve – družbeno usmerjanje razporejanja dohodka in čistega dohodka, pomenila, da morajo ustvarjalci dohodka na različnih ravneh, predvsem pa v organizacijah združenega dela, sodelovati pri določanju zakonskih in splošnih aktov, zlasti pa v planskih dokumentih, in nadzorovati uresničevanje dogovorjenega. V vsaki izmed stopenj delitvene faze naj bi torej odgovorni nosilci odločitev v našem sistemu bolj ali manj skupaj (za povečevanje dolgoročne učinkovitosti in uspešnosti ne le pri sebi, ampak tudi v vsej družbi) reševali nasprotja med širše pogojenimi nujnostmi ali celo že sprejetimi obveznostmi v delitvenem ravnanju ter med konkretnimi težnjami nosilcev pravic odločanja o razporejanju dohodka in čistega dohodka.

Ne da bi zanemarjali pomen deleža drugih kategorij v ustvarjenem dohodku na ravni temeljne organizacije ali ožje ter širše opredeljene družbenopolitične skupnosti, skoraj ne more biti dvoma o tem, da je za uresničitev temeljnih usmeritev v razvoju družbe še najbolj odločilno razmerje med

osebni dohodki in akumulacija. Pomen tega razmerja je toliko večji, kolikor manjši je prispevek drugih kategorij plačilno sposobnega povpraševanja po sredstvih osebno zbiramo investicijske porabe k dvema agregatoma povpraševanja, katerih pretežni del naj bi sicer tvorili osebni dohodki (za povpraševanje po sredstvih osebne porabe) oziroma akumulacija (za povpraševanje po sredstvih investicijske porabe). Pri akumulaciji pojma pretežnosti morada ne kaže razumeti dobesedno v smislu številčnih zneskov, vendar pa bi se na tem razpotju kazalo odločiti za smer, ki bi vsaj prek prednostnih pravic izvirnih ustvarjalcev akumulacije v temeljnih organizacijah do dodatnih investicijskih sredstev vodila do potrebne rasti proizvodnosti dela, poslovne učinkovitosti, stabilnosti cen, stopnje zaposlenosti in posledično tudi do načrtovane gospodarske rasti.

Zagotovitev ustreznih skupnih seštevov osebnih dohodkov in akumulacije v družbi po svoji vsebini še zdaleč ni le preprosta igra števil, saj se ob že danem odgovoru na vprašanje, kolikšna naj bosta oba zneska na ravni npr. federacije ali republike, postavljata z vsjo zahtevnostjo vprašanje, kolikšen naj bo prispevek ožje opredeljenih delov družbe k oblikovanju obeh agregatov in po katerih pravilih se morajo ti širše (npr. dejavnosti) ali ožje (npr. temeljne organizacije) opredeljeni deli pri tem ravnati. Smo spet na enem od razpotij, ko pri izbiri orodij družbenega usmerjanja razporejanja čistega

(2) dohodka neodločno stopicamo na mestu pri izbiri med določljivostjo zgolj globalnih ali splošnih razmerij med osebno porabo in akumulacijo v čistem dohodku na eni strani ter določljivostjo nekoli bolj konkretiziranih razmerij med tema kategorijama za raven posameznega področja, panoge ali celo podskupinske dejavnosti.

Da obeh predvidenih agregatov ni mogoče zagotoviti v blagovnem gospodarstvu le z delovanjem zakona vrednosti, je v svoji kritiki kapitalističnega načina gospodarjenja jasno prikazal že K. Marx, saj je ob decentraliziranih odločitvah kapitalističnih podjetnikov po njegovem mnenju vzpostavitev pravnih razdelitev družbenega proizvoda in posledično narodnega dohodka le naključje. Če gledamo na ta problem le z vidika oblikovanja obeh omenjenih agregatov, potem lahko v kapitalistični blagovni proizvodnji najdemo v primerjavi s socialistično blagovno proizvodnjo celo neko dodatno pozitivno sestavino, ki v kapitalističnih proizvodnih odnosih »uravnotežuje« težnjo k oblikovanju sklada plač na eni in sklada akumulacije na drugi strani. Gre za to, da ima v kapitalizmu težnja po oblikovanju agregata akumulacije svojega logičnega nosilca kapitalista, o zavestnem nosilcu te težnje v samoupravnem socializmu, ki naj bi bila, teoretično gledano, posebejljena v vsakem delavcu samoupravljalcu, pa je ob izrazitem nagibu tega delavca le k motivu osebnega dohodka (neodvisno od obsega akumulacije) dosti težje govoriti.

Da bi se izognili neusklajenim in zato lahko celo škodljivim odločitvam delavcev v temeljnih in drugih organizacijah in skupnostih glede razporejanja čistega dohodka, je v razmerah družbene lastnine nad proizvodnimi sredstvi povsem logično in hkrati nujno, da pravila in obveznosti posameznih dohodkovnih celic glede razporejanja čistega

dohodka ureja družba z uporabo mehanizma t. i. samoupravnega dogovarjanja. Objektivne možnosti tega mehanizma, da zagotovi ustrezne rezultate v razporejanju čistega dohodka, so nedvomno večje od tistih, ki bi jih lahko pričakovali bodisi od administrativnih odločitev družbenopolitičnih skupnosti na eni bodisi od medsebojno ločenih, ne redko anarhičnih odločitev nosilcev samoupravljanja v posameznih dohodkovnih celicah na drugi strani.

Seveda pa že rezultati preteklih odločitev v okviru (nedograjenega) mehanizma samoupravnega dogovarjanja kažejo, da vsa zadeva še zdaleč ni tako preprosta in vsemočna, kot bi lahko rekli prvi pogled. V procesu porazdeljevanja obveznosti do oblikovanja agregata osebnih dohodkov namreč ne gre le za to, da se akumulacija oblikuje po obstoječih sredstvih in silah, osebni dohodki pa po rezultatih dela, gre tudi za to, da moramo zagotavljati skupne interese medsebojno soodvisnih gospodarstev celic tudi v razporejanju čistega dohodka in obenem omogočati tem celicam tudi samostojno razporejanje ciljev in ravnanja v času, saj brez te možnosti le stežka govorimo o njihovi odgovornosti za rezultate dela.

### Vloga veljavnih samoupravnih sporazumov dejavnosti pri oblikovanju skupnih seštevov (agregatov) osebnih dohodkov in akumulacije v Sloveniji

Ob že omenjenih (pretežno negativnih) ocenah dosejanega sistema in politike delitve in ob jugoslovanski obsedenosti spreminjati posamezne (pod)sisteme v go-

spodarstvu in družbi, si vendarle ne kaže delati medvedje usluge z načrtovanjem nove spremembe v delitvi, ne da bi prej vsaj v glavnih obrisih predstavili zgodovino in značilnosti obstoječega sistema. Le tako lahko dobimo tudi odgovor na to, ali smo z določenim in tako tudi delitvenim podsistemom nezadovoljni zaradi podsistema samega ali pa zato, ker takšnega podsistema sploh nismo uresničili.

Današnji (pod)sistem delitve ima svoje korenine povežane s spremembami institucije temeljne celice gospodarjenja v letu 1970, ko se je utrdilo izhodiščno načelo, da odločitve o delitvi dohodka samostojno sprejemajo delavci v teh celicah – (kasneje) temeljnih organizacijah združenega dela. Ob spoznanju, da gre za neizenačene tržne in druge možnosti za pridobivanje dohodka, ter opozorilih, da bi bila delitev dohodka v temeljnih dohodkovnih celicah lahko preveč prepuščena subjektivnim individualnim odločitvam oziroma stihijskemu razvoju razmerja sil in zavesti v vsaki temeljni celici, s čimer bi bila ogrožena tudi učinkovitost družbenega planiranja, je praksa narokovala uporabo novih mehanizmov plansko-tržnega reševanja odnosov (tudi o delitvi dohodka): družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

V več kot 15 letih njihovega obstoja in hkratnih nihanj v ocenah njihovega pomena in vloge se srečujemo predvsem z dvema skupinama ocen. V prvi skupini so pomanjkljivosti dogovorov in sporazumov preveč poudarjene tudi zato, da bi jim odvzeli pravice do obstoja. Druga ocena pa se zavzema za kritično analizo njihove vloge in priporočila njihove spremembe, če bi bilo možno z njimi dosledneje prispevati k želenim razmerjem v razporejanju dohodka in čistega dohodka.

(Nadaljevanje prihodnjic)



Mednarodni denarni sklad in Jugoslavija (5)

# OMEJITEV TISKANJA DENARJA JE IMELA RAZLIČNE UČINKE

Pripravlja: Emil Lah

Dolžniška kriza je v tem desetletju dosegla vrhunec, saj so dežele v razvoju dolžne tujim posojilodajalcem po nekaterih ocenah že blizu tisoč milijard dolarjev. Najbolj zaskrbljujoče pa je, da države dolžnice zelo težko odplačujejo dolgove večina pa le obresti (ne pa tudi glavnice), nekateri dolžniki pa še tega ne (na primer Mehike pred leti). Tudi Jugoslavija spada med države, ki so se v sedemdesetih letih najbolj zadolžile. O tem, zakaj so se dežele v razvoju tako zadolžile, kakšno vlogo ima pri vračanju posojil Mednarodni denarni sklad (MDS) in kaj ta mednarodna finančna ustanova pravzaprav terja od jugoslovanske ekonomske politike, je v knjigi Janeza Drnovška »Mednarodni denarni sklad in Jugoslavija« napisanega precej poučnega. Zato smo se v uredništvu Delavske enotnosti odločili za kratke povzetke, ki bodo morda pripomogli tudi h globljemu razumevanju letošnjih ocen misije MDS o naši notranji gospodarski politiki.



Mednarodni denarni sklad je zahteval od Jugoslavije naj omeji tiskanje denarja, bančnih plasmajev in tako imenovani neto domače aktive bank zmanjšanjem nominalnih dohodkov. S temi ukrepi kreditno-monetarne politike naj bi dosegli predvsem dva cilja. Prvič, stabilizacijo cen, ker bi bil odnos med ponudbo in povpraševanjem bolj uravnotežen, in drugič, zaradi manjšega domačega povpraševanja naj bi usmerili čimveč blaga in storitev na zunanji trg. Pokazalo pa se je, da gospodarstvo lahko nadomestilo to omejevanje predvsem z večjo uporabo menic, medsebojnim finančnim kreditiranjem gospodarskih osebkov in večjim blagovnim kreditiranjem. Številne gospodarske organizacije se tudi niso držale formalnih pravil igre in niso poravnale svojih obveznosti do drugih organizacij ali do svojih bank. Ker poslovne banke niso izdajale ekonomskih konsekvenc do takšnih članic in jim na primer niso ustavile kreditiranja zaradi neporavnanih obveznosti, so tudi same velikokrat imele likvidnostne težave ali prekoračile dovoljene plasmaje.

beni proizvod. Toda v razmerah stroškovne inflacije so nekateri temeljni stroški samodejno naraščali, obenem pa tudi nominalni dohodki, saj so stroški temeljnih proizvodnih dejavnikov tudi dohodki njihovih nosilcev. Tako smo na zahtevo Mednarodnega denarnega sklada poviševali obresti v skladu z rastjo cen, kar povzroča tudi večje tekoče stroške na eni in dohodkov na drugi strani.

Enako velja za tečaj dinarja. Vrednost tujih plačilnih sredstev narašča hkrati s povečanjem domačih cen, z njimi tudi vrednost uvoznih in izvoznih sestavin družbenega proizvoda, torej nominalni stroški in dohodki.

Zato posojilno-denarna politika sama ne bi smela nositi prevelikega bremena, da ne bi negativne posledice (t. i. inflacijska spirala) njenega delovanja presegle pozitivnih. Ne bi smeli izsiliti uskladitve nominalnih dohodkov s strogim omejevanjem neto domače aktive, nič pa storiti za zmanjševanje stroškov. Pogoji MDS pa izhajajo iz takšnega koncepta.

Leta 1984 je omejevanje bančnih plasmajev postalo instrument denarno-kreditne politike. Preseganje dovoljenega obsega posojil v posamezni poslovni banki je postalo gospodarski prekr-

šek s strogimi sankcijami za banko in za odgovorne osebe. Ob tem, ko je omejevanje bančnih plasmajev postopno dobivalo vedno večji pomen, pa so izgubljali svojo vlogo nekateri drugi instrumenti (obvezne rezerve pri poslovnih bankah, likvidnostni krediti narodnih bank poslovnim bankam, vrednostni papirji narodnih bank, ipd.). Osnovna značilnost omejevanja bančnih plasmajev pa je bila, da je šlo pravzaprav za zamrznitev regionalne strukture bančnih plasmajev in denarne mase v Jugoslaviji. Ta nov administrativni element pa je oviral nemoteno prestrukturiranje gospodarstva.

V takratnih razmerah, ko so si poslovne banke zagotavljale manjkajoča sredstva s finančno nedisciplino, smo se znašli v navidezno absurdnem položaju izredno visoke povprečne likvidnosti bančnega sistema, medtem ko je bilo precej poslovnih bank nelikvidnih. Pokazalo se je, da je denarno-posojilna politika dajala uspešno podporo plačilnobilančnim ciljem države, ni pa uspela ustaviti inflacije in oživljati gospodarske rasti.

Konec

O kongresu zambijskih sindikatov

# SINDIKAT ZAUPA PARTIJI, TA PA NJEMU

Sedmi kongres zambijskih sindikatov je bil od 16. do 18. oktobra v Livingstonu. Na njem so proslavili dvajsetletnico te organizacije. Korenine zambijskega sindikalnega gibanja segajo daleč v preteklost. V sindikatih je vzklilo prvo organizirano protikolonialno gibanje že leta 1935. Sindikati so bili stožer boja proti kolonialni navladni in so precej pripomogli k osvoboditvi Zambije leta 1964. V luči teh zgodovinskih dejstev je seveda vsakemu poznavalcu družbenih razmer v Zambiji dovolj jasno, kako pomemben je bil sindikalni kongres za to državo.

Kongresa se je udeležila tudi delegacija jugoslovanskih sindikatov, ki jo je vodil Marjan Orožen. Ta je ob vrnitvi razgrnil svoje vtise o dogajanjih na kongresu in poudaril pomen zambijsko-jugoslovanskega sindikalnega sodelovanja, ki se je začelo že v času herojskega boja zambijskega ljudstva za neodvisnost. Jugoslovansko sodelovanje na kongresu zato ni pomenilo le vračanja obiska zambijskim sindikalnim funkcionarjem, ki so se maja udeležili našega sindikalnega kongresa. Šlo je predvsem za solidarnost naših sindikatov z delavci in ljudstvom Zambije in vse Afrike v njihovem boju proti apartheidu v Južni Afriki. Ta solidarnost pa je zdaj zelo pomembna in nujna, saj so v tem delu sveta velike napetosti in negotovost. Da je res

tako, so občutili tudi na kongresu, saj so morali na njegov začetek počakati nekaj ur zaradi neodložljivih državnih poslov predsednika republike Kennetha Kaunda, ki je sedmi kongres odprl.

Po mnenju Marjana Orožna povezuje oba sindikata neuvrščena politika. Zambijski sindikati ne pripadajo nobeni mednarodni sindikalni centrali in si prizadevajo razvijati tvorno sodelovanje s čimveč sindikalnimi organizacijami v svetu. Tudi na kongresu je bilo nekajkrat poudarjeno, da neuvrščena politika ugodno vpliva na mednarodne odnose. Zambijski sindikalni delavci so na kongresu izrekli priznanje vlogi Jugoslavije v neuvrščeni gibanju in predsedniku Titu kot enemu od tvorcev tega gibanja. Jugoslovanska sindikalna delegacija pa je bila med sedmimi delegacijami, ki so jo gostitelji posebej omenili.

Na kongresu so sicer največ razpravljali o vlogi sindikata v zambijski družbi, posebno glede na prehod z državno-partijskega upravljanja na neposredno upravljanje ljudi samih. Zambijci namreč iščejo svoj model samoupravljanja, ki pa še ni jasen. Za zdaj imajo dve zasnovi: prva je podobna samoupravljanju v Jugoslaviji, druga pa participaciji, kakršno razvijajo v nekaterih zahodnih državah. O tem vprašanju se krešejo iskre

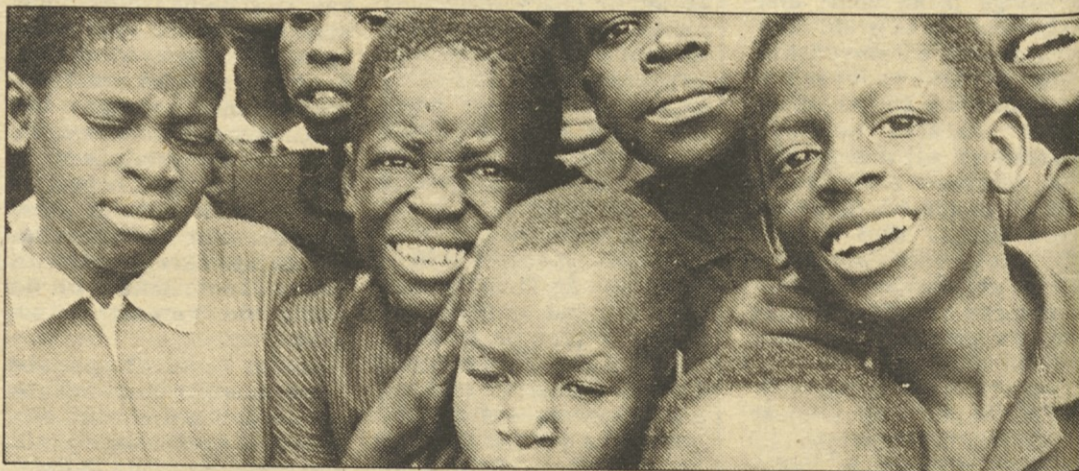
med zambijskimi sindikati in vladajočo enotno nacionalno neodvisno partijo.

Med naloge sindikata so uvrstili tudi številne gospodarske in razvojne težave, s katerimi se Zambija sooča zaradi pritiskov iz Pretorije, pa tudi zaradi objektivnih notranjih okoliščin. V času konjunktura na trgu surovin so namreč na račun bakra povečali družbeno porabo in pospešili razvoj zdravstva, izobraževanja in tako dalje, zdaj pa zaradi padca cene bakra na svetovnem trgu ne zmorejo vseh stroškov. Rešitev - vsaj kratkoročno - vidijo na primer v uvajanju doplačil v doslej »brezplačnih internatih« za šolarje.

Gospodarsko okrevanje poskušajo zagotoviti predvsem z majhnimi podjetji, ne pa z velikimi. V teh podjetjih uspešno dela tudi nekaj jugoslovanskih delavcev.

Kot je poudaril Marjan Orožen, vladajoča partija vidi v sindikatu močno oporo politične in družbene stabilnosti v Zambiji, po drugi strani pa tudi sindikat zaupa partiji. Že to, da je kongres odprl predsednik države in vodja partije Kenneth Kaunda, njegov konec pa je označil član centralnega komiteja partije, ni le formalnega pomena. Očitno je, da gre za enotne interese partije in sindikata, o kakšni podrejenosti sindikata, po mnenju Marjana Orožna, ne moremo govoriti.

Svetlana Stević



Ameriške sindikate so konservativci potisnili na rob družbenega dogajanja

# SINDIKALNO ČLANSTVO SE ZMANJŠUJE

Stavka ameriških pristaniških delavcev na vzhodni obali od Maina do Virginie je pred časom ohromila znaten del zunanje trgovine ZDA in je zaskrbelo tudi evropske izvoznike. Vendar se podoba vseмогоčnih sindikatov, ki odločajo domala o vsem v gospodarstvu, spreminja. Kar je na oblasti republikanska stranka z Reaganom na čelu, se ameriški sindikati tako v politiki kot v gospodarstvu umikajo. Stavk skoraj ni, če pa so,

so posledice za delojemalce prehude. Sindikati so moč ohranili le v nekaterih panogah in pokrajinah, in se to le delno. Industrijske države na severovzhodu ZDA so bile za sindikate najugodnejši teren. Avtomobilska, jeklarska, papirna in kemijska industrija ter luke in gradbeništvo so dejavnosti z velikim sindikalnim vplivom, tako da delo v njih lahko dobi le član sindikatov.

Ta privilegij je bil dosežen v tridesetih in štiridesetih letih,

ko je prišlo do ostrih spopadov in konfrontacije med podjetji in sindikati. Ponemok še danes v razmerjih med delodajalci in delojemalci odloča naklonjenost oziroma sovražnost enemu ali drugemu taboru, pri čemer je vodilno ali vodstveno osebje običajno na strani delodajalcev, delavci pa se čutijo odgovorne svojemu sindikatu. Delo oziroma izdelek ter stranke so pogosto postranska zadeva.

Po težkem začetku v tridesetih letih je sindikalna organiziranost v ameriški industriji v začetku petdesetih let z 32% delavcev dosegla svoj vrh. Odtlej se je delež organiziranih delavcev do srede sedemdesetih let postopno zmanjševal in nato strmo nazadoval. Po najnovejših podatkih zdaj ne presega 18 odstotkov in vse kaže, da bo do leta 2000 zdrsnil še za kakih 5 odstotkov.

Vzrokov je več. Predvsem ni mogoče prezreti dejstva, da industrija, tradicionalni domicil ameriških sindikatov, nazaduje. Razvoj storitvene družbe je čedalje očitnejši, sindikati pa so imeli z uveljavljanjem v storitvenih dejavnostih doslej le malo sreče.

Ronald Reagan, sam nekdanji sindikalist, ni pozabil, da se je sindikalna organizacija AFLO/CIO, že od nekdanj povezana z demokrati, boje-

vala proti njemu v predvolilnem boju leta 1980. Kmalu potem, ko se je Reagan vselil v Belo hišo kot novi predsednik ZDA, se mu je že ponudila priložnost za obračun z udeleženci ilegalne stavke, organiziranimi v sindikatu kontrolorjev letalskega prometa PATCO. Četudi je ta sindikat poleg organizacije prevoznikov edini, ki je volil republikance, je tedanji minister za promet Lewis odpuštil vse stavkajoče kontrolorje iz organizacije, se pravi štiri petine, in tako razbil sindikat.

Posledice so se kmalu pokazale: izenačitev interesov tarifnih partnerjev v delovnih sporih ni bila več nujna. Stavkajoče so začeli odpuščati in jih nadomeščati z novimi močmi. Če kakemu podjetju, kot je, Continental Airlines, tarifni sporazum ni ustrejal, je lahko napoveda-

lo poravnava in enostransko odpovedalo pogodbo. Takšni postopki so sčasoma postali vsakdanji in tarifna pogajanja vse bolj krnjivo pravice delavcev, namesto da bi jim izboljševala položaj.

Tako ni čudno, da je ameriške delavce minilo veselje za stavkanje. V zadnjem letu je bilo v ZDA izgubljenih najmanj delovnih dni zaradi stavk po letu 1946. Neki sindikalni funkcionar je nedavno izjavil: »Stavke so se kot orožje delojemalcev že bolj ali manj skrhale.« Organizacija AFL/CIO, katere članstvo se je v zadnjem desetletju skrčilo za milijon, na 13 milijonov članov, je v srkbeh, ne nazadnje tudi zato, ker bo osip članstva domnevno še večji, saj po reformi sindikalna članarina ne bo več izvzeta iz davčne osnove.

Nande Žužek







Pogovor s Francem Sikoškom, članom sveta ZSJ

# NAŠ GLAS JE TREBA TUDI UPOŠTEVATI, NE SAMO SLIŠATI

Če sklepamo po izjavah nekaterih najodgovornejših v sindikalni organizaciji, potem lahko rečemo, da je tudi sindikalne vrste zajelo spoznanje, da s tem sindikatom nekaj ni v redu, da bi bilo treba marsikaj spremeniti, če hoče biti ta delavsko-politična organizacija po eni strani pristen izraz delavskih hotenj, po drugi pa politični dejavnik z nujno potrebno težo. O teh in nekaterih drugih vprašanih učinkovitosti sindikata smo se pogovarjali s Francem Sikoškom.

## V Beogradu govoril slovensko

Na nedavni seji sveta ZSJ je Franc Sikošek prebral svojo razpravo v slovenščini. Kot trdijo očividci, ni med njegovim nastopom nihče zapustil dvorane Doma sindikatov. Prav nasprotno: Sikoška so pozorno poslušali zaradi vsebine njegove razprave in jo tudi odobrvali. Dokaz več, da se delavci v Jugoslaviji spričo položaja, v katerem so prav dobro razumejo in da nacionalizma ne kaže iskati na njihovih zelenih.

škrom, članom sveta ZSJ, ki sicer skrbi za strokovno izobraževanje delavcev v kamniškem Stolu.

– Tovariš Sikošek, s svojimi nastopi na sejah pomembnih sindikalnih organov ste v zadnjem času pritegnili precejšnjo pozornost sindikalnih kolegov pa tudi širše javnosti. Kaj vas najbolj moti v delu sindikalne organizacije?

»Moti me marsikaj. Na nedavni seji sveta ZSJ sem se zjezil nad ponovno zapisano usmeritvijo, da mora zveza sindikatov okrepiti aktivnost in mobilizirati delavce pri zaustavljanju neupravičene rasti in nezakonitega oblikovanja cen. Povedal sem, da imajo delavci zelo

majhen vpliv na cene (posebej tistih – od olja, masti do energije – ki najbolj vplivajo na rast življenjskih stroškov), saj teh cen ne oblikujejo delavci, za nameček pa gre vse skupaj pogosto mimo sindikata. Prav zato sem tudi vprašal, kakšno vlogo ima ZSJ pri takšnih in podobnih ukrepih ekonomske politike, ki povzročajo nezadovoljstvo delavcev in ki potem sprašujejo, kje je njihov sindikat.»

– Pa je to njihov sindikat?

»Seveda je, to je njihov sindikat!«

– Oprostite, da sem vas prekinil. Kaj ste hoteli še reči s tem v zvezi?

»Na seji sveta ZSJ sem postavil tudi takole vprašanje: »Kakšno stališče je imela ZSJ do znanega zakona o omejevanju plač in do drugih ukrepov, ki jih sprejemajo v federaciji, in kako stališča vodstva ZSJ (če sploh so) upoštevajo?«

– In kakšen je bil odgovor?

»Ni bilo konkretnega odgovora, vendar so moje vprašanje člani sveta podprli. Celotna predsednica je menila, da bo potrebno poslej skrbeti, da bo članstvo o stališčih vodstva ZSJ bolje obveščeno, stališča pa da morajo biti jasna in poslana vsem organom, ki sprejemajo konkretne ukrepe.«

– Na sejah ZSJ torej ne razpravljajo v rokavicah. Ste zadovoljni z rezultati teh sej?

»Razpravlja se že, razpravlja, toda nad rezultati sem razočaran.«

– Zakaj?

»Predvsem zaradi odnosa, ki ga imajo oblastvene strukture pa tudi druge družbenopolitične organizacije v federaciji do ZSJ.«

– In kakšen je ta odnos?

»Dejstvo, da na dveh sejah v novem mandatu praktično ni bilo nikogar od oblasti, pove vse.«

– Ali vam to ne pove veliko o vlogi in položaju, ki ga ima sindikat v naši družbi?

»Prav zato sem vam to povedal. Imam občutek, da nas

popolnoma ignorirajo. Zdi se mi, da se predstavniki oblasti vedejo tako, kot da sedeži v naši dvorani ne bi bili primerni zanje.«

– Kaj boste naredili v sindikatih, da bi te stvari spremenili?

»Mislim takole: če je sindikat delavska organizacija, potem moramo z vso ostrino zahtevati, da je treba naš glas upoštevati, ne samo slišati. To pa bomo dosegli le, če bo predstavnik sindikata vedno tisti, ki bo stal na strani delavcev in zagovarjal njihove upravičene zahteve.«

– Ali velja vaša misel samo za predsednike sindikalnih organizacij v delovnih organizacijah?

»Če članstvo to zahteva od predsednikov sindikata znotraj tovarniških ograj, potem mora to veljati tudi za vodstva na vseh drugih ravneh sindikalne organiziranosti, od občinske do zvezne organizacije. Če mora imeti denimo sindikat svoje stališče do periodičnega ali zaključnega računa v delovni organizaciji, potem bi moralo to načelo veljati tudi v vseh pomembnejših vprašanih veljati tudi v občini, republiki in federaciji.«

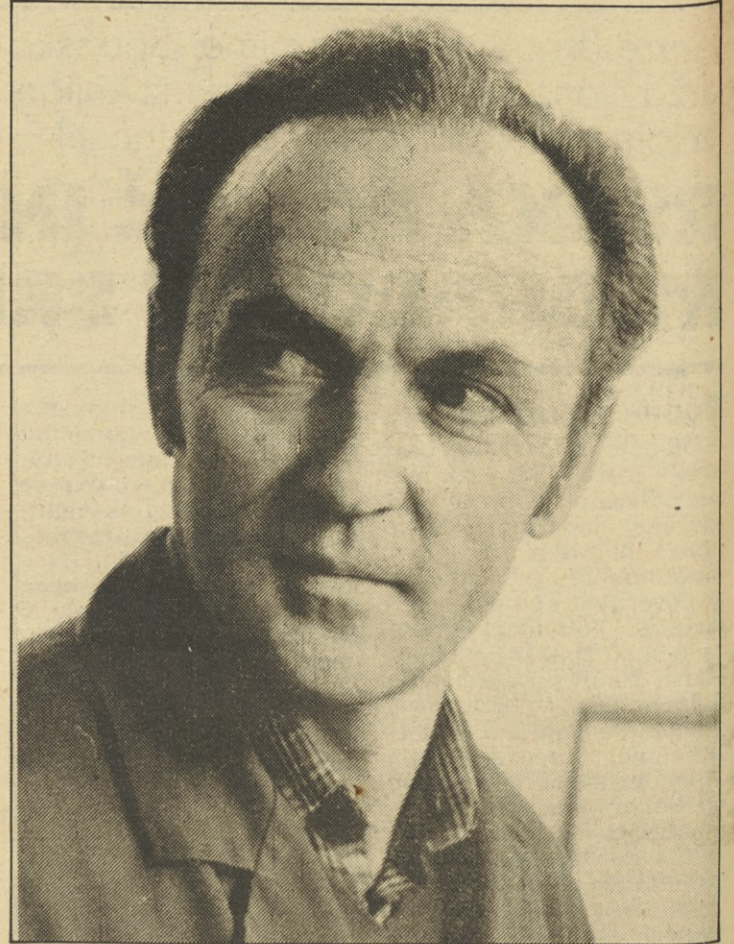
Vem, da to v zdajšnjih razmerah ni lahko, da se veliko predsednikov sindikata boji in se sprašuje, kaj bo z njimi, če bodo resnično zagovarjali delavska hotenja. Mislim, da je na to vprašanje lepo odgovoril predsednik sindikata v slovenjgraškem Gorenju Fero, ki je na pobudo, naj od-

stopi, dejal, da ne bo, da pa bo tako ravnal le, če bodo to od njega zahtevali delavci, ki so ga izvolili.

Pa še to bi rekel: mora pa biti sindikalni funkcionar pošten in zagovarjati le vse tisto, kar je prav.«

– Če že govoriva o občutkih, potem se tudi meni zdi, da se njegova veljava in moč odražata le do tovarniške ograje, medtem ko se mnogi sindikalni funkcionarji na višjih ravneh vedejo bolj kot sestavni del oblasti in ne kot aktivisti nekega delavskega gibanja. Kaj storiti, da bodo takšni funkcionarji bolj povezani z delavci (konec koncev so tudi plačani iz njihove članarine) in manj mislili na stolčke oblasti?

»Bil sem poverjenik sindikalne skupine, predsednik konference, predsednik koordinacijskega odbora sindikata sozda Uniles, predsednik občinskega sindikalnega sveta, zdaj pa sem član sveta ZSJ in njegove komisije za zaščito samoupravnih pravic delavcev in družbene lastnine. Ob vsem tem lahko rečem: o sindikatu se pri nas premalo govori in piše, kar pomeni, da je njegovo delo premalo na očeh javnosti. Samo pomislite: nogometna tekma dobi v mnogih občinah, posebno največjih, veliko več prostora kot pa ne vem katera naša seja. To je eno, drugo pa je, da se naša stališča utapljuje v SZDL kot fronti. Mislim, da to ni



dobro in da bi moral imeti sindikat, kljub stališčem SZDL, vedno tudi svoje stališče.«

– Zakaj?

»Zato, ker se naša stališča v stališčih SZDL nekako izgubijo, delavci celo ugotavljajo, da v skupščinskih klopeh zvedenijo.«

– Ali mislite, da bi bilo to dovolj? Ali se vam ne zdi, da bi bilo treba za učinkovito sindikalno organizacijo storiti in spremeniti še marsikaj drugega? Morebiti bi bilo zato prav, če bi v sindikate izvolili sindikalne funkcionarje, ki bi bili dejansko izraz volje delavcev in ne morebiti rezultat najrazličnejših kadrovskih kombinacij.

»Strinjam se za vami. Vse to so dvomi, ki bi jih morali v naših vrstah kar najhitreje razjasniti. Res pa je tudi, da bi morali urediti tudi vračanje funkcionarjev v družbeno delo, mislim na približno takšno delovno mesto, kot pred nastopom njihove funkcije, na približno takšne osebne dohodke in podobno. To je nujno, če hočemo po eni strani povečati učinkovitost naše organizacije in se po drugi strani otresti tako imenovanih večnih funkcionarjev.«

– Ko že govoriva o nujnosti večje učinkovitosti sindikata, se ne moremo izogniti štrajkom. Ali se vam zdi prav, da sindikalne organizacije ob njih običajno stojijo ob strani in da stvari prevzemajo v svoje roke komiteji za družbeno samozaščito in SLO? Vprašanje

ima še poseben pomen, če poznamo ugotovitve nekaterih jugoslovanskih sociologov, ki pravijo, da so prav štrajki pristni in edini izraz delavskega gibanja v Jugoslaviji.

»Kot sindikalni aktivist še nikjer nisem slišal zahteve članstva po uzakonitvi štrajka. Trdim, da odločitev o legalizaciji ne bo vplivala tudi na to, ali štrajki bodo ali ne. Delavci se bodo še poslej zatekali k takšnim načinom reševanja svojih zagat. Predvsem zato, ker so sadovi njihovega dela vse bolj odtujeni, pa tudi zato, ker ugotavljamo, da so bili mnogi štrajki v zadnjem času upravičeni in da je bilo od njih več koristi kot škode.«

Seveda ni prav, da predstavniki sindikata ob izbruhih delavskega nezadovoljstva stojijo ob strani. Nasprotno, mislim, da bi se morali odzvati še pred izbruhom. Za mene je edino sprejemljivo, če tak sestanek (o štrajku v naših razmerah je neumno govoriti) skliče ali vodja sindikalne skupine ali predsednik, če ima nezadovoljstvo širše razsežnosti. Prav tadva bi morala najbolj poznati težave delavcev in biti zato tudi na čelu pri premagovanju le-teh. Mislim pa, da ne bi bilo politično sprejemljivo niti modro, če bi proti delavcem, ki štrajkajo, kazensko ukrepali. Nasprotno, tako bi bilo treba ukrepati proti tistim, ki so ustvarjali ugodne razmere za nezadovoljstvo delavcev in jih še vedno.«

Ivo Kuljaj

## O Delavski enotnosti Franc Sikošek:

Nad pisanjem Delavske enotnosti sem prijetno presenečen. Moram reči, da ste se v nekaj letih zelo spremenili in da ljudje z veseljem posegajo po vašem časniku. Mislim, da je največja prednost v tem, da pišete tako, kot ljudje mislijo. Obenem jim tudi precej pomagate, ko z razgaljanjem konkretnih primerov (ne)samoupravljanja in s komentaričnim iskanjem izhoda mnoga samoupravna okolja silite v razmišljanje o lastnem ravnanju. Glede na ostrino in globino pisanja bi vam lahko kdo očital, da delavce »šuntate« k štrajkom. Jaz pa vam zagotavljam, da zaradi vašega pisanja ne bo nihče štrajkal. Prav nasprotno, prepričan sem, da boste z vašim načinom pisanja prej kak štrajk preprečili kot pa ga povzročili.

## LIPE SVEDER: PROIZVODNJA

